

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

BELA KNJIGA

VKLJUČEVANJE MLADIH V OBLIKOVANJE LOKALNIH POLITIK

Avtorja:

Laura Praprotnik
Primož Šporar

MLADI ODPIRAMO PROSTOR
VZPOSTAVLJANJE IN RAZVOJ LOKALNIH MLADINSKIH POLITIK

»Operacijo delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, razvojne prioritete: »Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja«, prednostne usmeritve: »Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistema izobraževanja in usposabljanja«.

KAZALO

KAZALO	2
UVOD	4
EVROPSKI (EU) OKVIR AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH	6
BELA KNJIGA EVROPSKE KOMISIJE: NOVA SPODBUDA ZA EVROPSKO MLADINO	6
<i>Ključni akteri odprte metode koordinacije (OMK) na evropski ravni</i>	7
RESOLUCIJA SVETA O SKUPNIH CILJIH NA PODROČJU PARTICIPACIJE IN INFORMIRANJA MLADIH	9
<i>Možni ukrepi za povečanje participacije mladih v lokalnem družbenem življenju</i>	9
<i>Možni ukrepi za povečanje participacije mladih v sistemu predstavniške demokracije</i>	10
<i>Možni ukrepi za zagotavljanje večje podpore različnim oblikam učenja participacije</i> .	10
STRATEGIJA EU ZA MLADE – VLAGANJE V MLADE IN PREITEV NJIHOVE VLOGE IN POLOŽAJA	11
RESOLUCIJA SVETA O PRENOVLJENEM OKVIRU ZA EVROPSKO SODELOVANJE NA PODROČJU MLADINE 2010-2018	12
VKLJUČEVANJE MLADIH V LOKALNO IN REGIONALNO ŽIVLJENJE	14
SPLOŠNO	14
EU OKVIR	14
INSTITUCIONALNI OKVIR V RS	18
LOKALNA SAMOUPRAVA	18
SODELOVANJE MLADIH V PROCESU ODLOČANJA NA LOKALNI RAVNI V RS.....	20
DEJAVNIKI MLADINSKE POLITIKE NA LOKALNI RAVNI.....	21
<i>Študentska organizacija Slovenije</i>	22
<i>Mladinski sveti</i>	24
<i>Lokalne mladinske organizacije</i>	26
<i>Mladinski centri</i>	27
<i>Lokalni odbor za mladino</i>	27
<i>»Neorganizirani« mladi</i>	28
OCENA STANJA IN ANALIZA IZBRANIH TVEGANJ AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH NA LOKALNI RAVNI V RS	30
ORGANIZIRANI MLADI.....	30
NEORGANIZIRANI MLADI	31
NAČINI PARTICIPACIJE.....	31
E - PARTICIPACIJA	32
FINANCIRANJE	33
PREDLOGI SPREMEMB ZAKONODAJE V PRIPRAVI	37
PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O MLADINSKIH SVETIH.....	37
PREDLOG ZAKONA O JAVNEM INTERESU V MLADINSKEM SEKTORJU	41

PRIPOROČILA ZA AKTIVNO PARTICIPACIJO MLADIH NA LOKALNI RAVNI V RS. 44

UVOD	44
PRIPOROČILA	45
<i>Oblike/strukture participacije</i>	45
<i>Enakopravna participacija</i>	47
<i>Financiranje</i>	48
<i>Informiranje/komunikacija</i>	49
PREDLAGANI UKREPI	50
NUJNI UKREPI	50
<i>Zakonodajalec</i>	50
<i>Lokalna skupnost</i>	50
<i>Nevladne organizacije</i>	50
ZELO PRIPOROČLJIVI UKREPI.....	51
<i>Oblikovanje ukrepov za povečanje participacije mladih v lokalnem družbenem življenju</i>	51
<i>Oblikovanje in sprejem ukrepov za zagotavljanje večje podpore različnim oblikam učenja participacije</i>	51
<i>Temeljitejša analiza fenomena, ki vodi v družbeno izključenost določenih skupin ter spodbujanje pristopov, usmerjenih v preventivo.</i>	52
PRIPOROČLJIVI UKREPI	52
ZAKONODAJA, VIRI IN LITERATURA	53

UVOD

»Prihodnost Evrope je odvisna od njene mladine¹. Vendar so življenjske možnosti številnih mladih slabe.« To je sklep Sporočila Komisije o prenovljeni socialni agendi², katerega namen je ustvariti več priložnosti za državljane EU, izboljšati dostop do priložnosti za vse in izkazati solidarnost.

Dejstvo je, da se pri Evropejcih zvišujeta tako življenjska doba kot starost, pri kateri se odločajo za otroke, posledično pa se delež mladih ljudi v celoti populaciji manjša. Starostna skupina med 15. in 29. letom starosti bo leta 2050 predvidoma znašala 15,3% evropskega prebivalstva, medtem ko trenutno znaša 19,3% prebivalstva³.

Navedene demografske spremembe vplivajo na družine, medgeneracijsko solidarnost, gospodarsko rast, itd.

Države z razvito demokracijo že dolgo podpirajo institucije, ki promovirajo aktivno državljanstvo in participacijo državljanov v javni sferi. Med mehanizmi državljanske participacije velja izpostaviti udeležbo na volitvah, referendumih, prostovoljno delo, delo v lokalnih skupnostih in druge aktivnosti, ki omogočajo državljanom uspešno vključevanje v procese sodelovanja in soodločanja. Slovenija je med evropskimi državami na repu na področju aktivnega državljanstva.

Dejavno sodelovanje mladih pri odločitvah in dejavnostih na lokalni in regionalni ravni predstavlja enega odločilnih elementov oz. predpostavk za izgradnjo demokratične, vključujoče in uspešne družbe⁴. Za izgradnjo celovite vključitve in aktivne participacije mladih se je potrebno zavedati, da je vloga mladih kot specifične družbene skupine, v demokraciji dvojna oz. dvosmerna in zajema tako vpliv mladih na oblikovanje politik kot tudi vpliv sprejetih politik na življenje mladih. Slednje se kaže zlasti v neustreznosti in širših družbenih posledicah sprejetih politik, ki vplivajo na življenje mladih, kadar so le te oblikovane in

¹ V širšem smislu pomeni najstnike in mlajše odrasle med 13 .in 30 letom starosti.

² COM (2008) 412

³ Vir: Eurostat

Vir: Bruselj, 27.4.2009

⁴ Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope (10. seja 21.maja 2003, odgovor na priporočilo 128)

končno tudi sprejete brez ustreznega poznavanja potreb in interesov mladih, pogosto kot posledico odsotnosti aktivne participacije mladih v postopkih oblikovanja oz. odločanja. Družbena izključenost mladih spriču navedenega lahko pomeni visoke družbene in gospodarske stroške, zato jo je potrebno preprečevati oz. postopno zmanjšati na najmanjšo možno mero.

Vse navedeno velja tako za mednarodno, nacionalno, regionalno in tudi lokalno raven vključevanja mladih. Namen te bele knjige je predstaviti nekatera izhodišča ter priporočila za izboljšanje vključevanja mladih v oblikovanje lokalnih politik.

EVROPSKI (EU) OKVIR AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH

Enega glavnih ciljev evropske mladinske politike predstavljata zagotavljanje možnosti za vključevanje mladih v procese odločanja in motiviranje mladih za aktivnejšo udeležbo v političnem, ekonomskem in družbenem življenju.

Na podlagi ugotovitev Eurobarometra mladi le malo zaupajo politikom. Zdi se, da se odvrčajo od tradicionalnega političnega sistema, pri čemer se to lahko razlaga tudi kot pomanjkanje zavzetosti za družbena vprašanja.⁵ Svet ministrov EU je državam članicam predlagal, da pospešijo udeležbo mladih v mehanizmih predstavniške demokracije⁶.

BELA KNJIGA EVROPSKE KOMISIJE: NOVA SPODBUDA ZA EVROPSKO MLADINO

Okvir za sodelovanje na področju mladine z odprto metodo koordinacije⁷ kot ustrezno obliko sodelovanja je bil na ravni Evropske unije postavljen leta 2001 z Belo knjiga Evropske komisije Nova spodbuda za evropsko mladino⁸. S sprejetjem zaključkov Sveta (Izobraževanje in mladina)⁹, se vzpostavlja načelno evropsko sodelovanje na področju mladine, Svet pa je 27. junija 2002 sprejel resolucijo, s katero je podrobneje določil postopke odprte metode koordinacije na področju mladine, vlogo evropskih institucij in nacionalnih oblasti ter glede na specifično področja mladine in načel mladinske politike-vlogo mladih in mladinskih organizacij ter reprezentativnih struktur na nacionalni in evropski ravni. Svet je potrdil odločitev za štiri prednostna področja evropskega sodelovanja na področju mladine: družbeno udejstvovanje (participacija), informiranje, večje

⁵ predlog Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010

⁶ Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, zbranih znotraj Sveta dne 24. maja 2005, o uresničevanju skupnega cilja, ki je "povečati udeležbo mladih v sistemu predstavniške demokracije".

⁷ Odprta metoda koordinacije (OMK) je posebno poimenovanje postopkov sodelovanja držav članic EU ter evropskih institucij na tistih področjih, kjer pogodbe o ustanovitvi evropske skupnosti dajejo zelo malo ali nič pristojnosti za neposredno delovanje institucij v okviru EU.

⁸ Bela knjiga Evropske komisije: Nova spodbuda za evropsko mladino, COM (2001) 681 final

⁹ Zaključki Sveta (2002/C 119/04)

poznavanje in boljše razumevanje mladih ter prostovoljne aktivnosti med mladimi.

KLJUČNI AKTERI ODPRTE METODE KOORDINACIJE (OMK) NA EVROPSKI RAVNI

Ključni akterji odprte metode koordinacije (omk) na evropski ravni so Evropska komisija, Svet Evropske unije, Evropski parlament, Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij ter Evropski mladinski forum¹⁰. Slednji združuje na desetine milijonov mladih iz vse Evrope (v obliki nacionalnih mladinskih svetov ter mednarodnih nevladnih krovnih organizacij) ter mladim omogoča aktivno sodelovanje v procesu oblikovanja bodoče Evrope in družbe z namenom izboljševanja življenjskih pogojev mladih evropskih državljanek in državljanov. Na ravni držav članic ključne akterje v OMK predstavljajo nacionalne oblasti, mladinski sveti, mladinski sveti lokalnih skupnosti, mladinske organizacije, mladinski centri in mladi.

Akterji (dejanski in potencialni) oz. institucije in strukture z (institucionalno) možnostjo sodelovanja **v postopku odprte metode koordinacije v Republiki Sloveniji:**

- **Urad RS za mladino**¹¹, ki deluje v okviru Ministrstva za šolstvo in šport Republike Slovenije. Urad na evropski ravni zastopa interese Republike Slovenije na področju mladine in mladinske politike. Predstavniki Urada sodelujejo v Evropskem usmerjevalnem odboru za mladino pri Svetu Evrope, Odboru programa MLADINA/MLADI V AKCIJI in Delovni skupini za mladino Sveta EU.
- **Svet vlade RS za mladino** kot strokovno in posvetovalno telo Vlade RS, ki za vlado opravlja strokovne naloge ter ji nudi pomoč pri odločanju o zadevah s področja mladih.¹²
- **Mladinski svet Slovenije**¹³ kot krovna mladinska organizacija v Sloveniji. MSS je predstavniško reprezentativno telo nacionalnih mladinskih

¹⁰ Uradna spletna stran: <http://www.youthforum.org>

¹¹ Uradna spletna stran: <http://www.uradzamladino.gov.si/>

¹² 10.člen predloga Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010

¹³ Uradna spletna stran MSS: <http://www.mss.si>

organizacij ter zastopa interese mladih pri nacionalnih oblasteh in v mednarodnih združenjih ter sodeluje pri spodbujanju razvoja mladinske politike pri nas in po svetu. Mladinski svet Slovenije je tudi član Evropskega mladinskega foruma.

- **Mladinski sveti lokalnih skupnosti** kot akterji mladinskega dela in mladinske politike na lokalni ravni. Predstavljajo osnovo za sodelovanje mladih v lokalnih skupnostih. Od sprejetja Zakona o mladinskih svetih v letu 2000 se ustanovljajo v posameznih lokalnih skupnostih kot združevalni in predstavniški organ lokalnih mladinskih organizacij in lokalnih enot večjih mladinskih organizacij.
- **Mladinske organizacije** kot prostovoljna, demokratično organizirana združenja, katerih članstvo v celoti ali večinsko sestavljajo mladi ter izvajajo dejavnosti, ki so prvenstveno namenjene sovrstnikom ter s svojimi dejavnostmi pokrivajo različna področja delovanja.
- **Mladinski centri** klubi, društva, združenja in interesne skupine, ki zastopajo interese mladih v lokalnem okolju. Predstavljajo izhodiščno točko, kjer mladi vseh starosti in nazorov ustvarjajo in razvijajo najrazličnejše aktivnosti, in ponujajo tudi možnost preventivnega delovanja, neformalnega učenja in usposabljanja mladih na lokalni ravni.
- **Mladi, ki** želijo prispevati oz. aktivno sodelujejo v procesu oblikovanja bodočih smernic Evrope.

Svet je na predlog Komisije, oblikovan na podlagi analize odgovorov držav članic, z resolucijami na posameznih področjih uradno potrdil skupne cilje oz. prednostna področja, na katerih bi države članice lahko sodelovale v okviru **odprte metode koordinacije:**

- Informiranje
- Participacija
- Prostovoljne aktivnosti mladih
- Boljše poznavanje in razumevanje mladih

RESOLUCIJA SVETA O SKUPNIH CILJIH NA PODROČJU PARTICIPACIJE IN INFORMIRANJA MLADIH

Z **resolucijo** Sveta o skupnih ciljih na področju participacije in informiranja mladih, z dne 25. 11. 2003 so bili z namenom uvedbe in podpore mehanizmov za spodbujanje aktivnega državljanstva ter dviga vrednosti in pomena učinkovite participacije v demokratičnem življenju, kot **skupni cilji** na področju **participacije mladih** določeni¹⁴:

- Povečanje participacije mladih v lokalnem družbenem življenju.
- Povečanje participacije mladih v sistemu predstavniške demokracije
- Zagotovitev večje podpore različnim oblikam učenja participacije.

MOŽNI UKREPI ZA POVEČANJE PARTICIPACIJE MLADIH V LOKALNEM DRUŽBENEM ŽIVLJENJU

- Spodbujanje vključevanja mladih v sodelovalne strukture (npr. nevladne organizacije – NVO, društva, prostovoljno delo, lokalne mladinske svete itd.) in spodbujanje aktivnosti mladinskih NVO ob upoštevanju njihove neodvisnosti in avtonomije;
- **spodbujanje razvoja aktivnosti, pobud in** projektov, namenjenih neposrednemu vključevanju mladih na regionalni in lokalni ravni;
- promocija in večje priznavanje doseženega dela staršev, mladinskih delavcev in ostalih;
- pregled kvalitativnih metod za ocenjevanje participacije mladih;
- jasnejša opredelitev ovir na poti udejstvovanja določenih skupin in mladih s posebnimi potrebami ter spodbujanje ukrepov in **mehanizmov za premagovanje teh ovir.**

¹⁴ Resolucija je sočasno države članice pozvala k opredelitvi ukrepov za izvajanje in spremljanje doseganja teh skupnih ciljev glede na svoje specifične okoliščine in nacionalne prioritete ter (do konca leta 2005) k posredovanju poročila o konkretnih rezultatih uvedenih ukrepov za doseganje teh skupnih ciljev, ki morajo temeljiti na konzultacijah z mladimi, mladinskimi organizacijami ter nacionalnimi in regionalnimi mladinskimi sveti.

MOŽNI UKREPI ZA POVEČANJE PARTICIPACIJE MLADIH V SISTEMU PREDSTAVNIŠKE DEMOKRACIJE

- Spodbujanje in razvoj rednega in strukturiranega dialoga med javnimi in/ali državnimi oblastmi ter mladimi in njihovimi predstavniki strukturami na vseh ravneh (nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi mladinskimi sveti, mladinskimi organizacijami, Evropskim mladinskim forumom ipd.);
- zagotavljanje vključevanja mladih, ki niso člani organizacij, v ta dialog ter upoštevanje tudi njihovih mnenj;
- spodbujanje in razvoj tega dialoga, tako da bodo lahko mladi bolj vključeni v javno življenje;
- jasnejša opredelitev in preučitev ovir na poti udejstvovanja mladih v sistem predstavnike demokracije ter spodbujanje ukrepov in mehanizmov ter pospeševati uporabo ukrepov in mehanizmov, usmerjenih v vključevanje mladih v vsej njihovi raznolikosti.

MOŽNI UKREPI ZA ZAGOTAVLJANJE VEČJE PODPORE RAZLIČNIM OBLIKAM UČENJA PARTICIPACIJE

- Nadaljnji razvoj in širitev usposabljanja za participacijo v okviru formalnega izobraževalnega sistema;
- spodbujanje razvoja aktivnosti na področjih neformalnega izobraževanja in učenja, ki spodbujajo aktivno participacijo mladih;
- nadaljnji razvoj interakcije med formalnim in neformalnim izobraževanjem ter učenjem;
- spodbujanje pridobivanja izkušenj participacije tam, kjer mladi živijo; še posebno v okviru družine, šole, mladinskih organizacij, fakultet, drugih institucij za izobraževanje in usposabljanje, pri delu ter športnih in prostočasnih aktivnostih;
- priznanje pomembne vloge ljudi, ki delajo z mladimi in spodbujajo njihovo učenje za participacijo ter razvoj usposabljanj na tem področju;
- spodbujanje in dvigovanje zavesti o koristih, ki jih aktivna participacija mladih prinaša vsem, ter bojevanje proti predsodkom do mladih, ki jim onemogočajo, da bi igrali aktivno vlogo;
- temeljitejša analiza fenomena, ki vodi v družbeno izključenost določenih skupin ter spodbujanje pristopov, usmerjenih v preventivo.

STRATEGIJA EU ZA MLADE – VLAGANJE V MLADE IN PREITEV NJIHOVE VLOGE IN POLOŽAJA

Od objave Bele knjige o mladini se Komisija in države članice Evropske unije ukvarjajo s politikami za spodbujanje participativnih znanj in dejavno vključenost mladih v družbo¹⁵. Evropska komisija z namenom doseganja navedenih prednostnih ciljev mladinske politike predlaga novo, močnejšo odprto metodo koordinacije (OMK), ki bo v svojem poročanju prilagodljiva in poenostavljena ter bo krepila povezave med političnimi področji, ki jih zajema Evropski pakt za mlade v okviru lizbonske strategije za rast in delovna mesta¹⁶.

Ob upoštevanju dejstva, da sedanji okvir za sodelovanje na področju mladih, primarno vzpostavljen na podlagi Bele knjige o mladih, Evropskega pakta za mlade (2005), odprte metode usklajevanja in vključevanja mladinskih vprašanj v druge politike, ki naj bi se iztekel leta 2009, ni vedno upravičil pričakovanj, je Evropska komisija po obsežnem postopku posvetovanja leta 2008 predložila predlog za nov okvir sodelovanja. Evropska komisija je aprila 2009 objavila poročilo z naslovom **Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja**.¹⁷ Nova strategija priznava, da so mladi ena najbolj ranljivih skupin v družbi, zlasti v sedanji gospodarski in finančni krizi ter da so veliko bogastvo v naši starajoči se družbi. Glede na izsledke raziskav današnja mladino zaposlujejo predvsem vprašanja, kot so izobraževanje, zaposlovanje, zdravje in šport, državljanska udeležba in prostovoljstvo mladih.

Nova strategija, kot nadaljevanje prenovljene socialne agende, ki jo je Komisija napovedala leta 2008, ima naslednje cilje:

- **ustvariti več priložnosti** za mlade v izobraževanju in zaposlovanju;

¹⁵ Resolucija Sveta C 168/2 (2002)

¹⁶ COM(2009) 200 konč. SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ, Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja, Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade, {SEC(2009) 545}, {SEC(2009) 546}, {SEC(2009) 548}, {SEC(2009) 549}

¹⁷ SOC/349; Strategija EU za mlade

Mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, 01.09.2009, Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja – Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade, COM(2009) 200 konč.

področja ukrepanja: **izobraževanje, zaposlovanje, ustvarjalnost in podjetništvo;**

- **izboljšati dostop in polno udeležbo** vseh mladih v družbi;

področja ukrepanja: **zdravje, šport in udeležbenost;**

- **spodbujati vzajemno solidarnost** med družbo in mladimi;

področja ukrepanja: **socialna vključenost, prostovoljno delo, mladi v svetu.**

Za vsako področje ukrepanja je predlagan seznam posebnih ciljev in ukrepov za Komisijo in države članice. Strategija poudarja pomembno vlogo mladinskega dela pri reševanju problema brezposelnosti, šolskega neuspeha in socialne izključenosti ter izboljševanju spretnosti in preživljanju prostega časa.

RESOLUCIJA SVETA O PRENOVLJENEM OKVIRU ZA EVROPSKO SODELOVANJE NA PODROČJU MLADINE 2010-2018

Na temelju sporočila Evropske komisije o novi strategiji EU so mladinski ministri EU sprejeli novi okvir za evropsko sodelovanje na področju mladine od 2010 do 2018¹⁸.

Dva skupna cilja nove resolucije sta:

- Ustvariti več in bolj enake priložnosti za mlade na področju izobraževanja in na trgu dela
- Spodbujati aktivno državljanstvo mladih, družbeno vključenost in solidarnost mladih.

¹⁸ COUNCIL RESOLUTION (of 27 November 2009) on a renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018); http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1648_en.pdf

Objavljeno je bilo tudi prvo Poročilo EU o mladih, ki vključuje podrobne podatke in analizo, ki jo je pripravil EUROSTAT. Ta poročila bodo odslej objavljena vsaka tri leta in bodo prispevala k povečanju baze znanja na mladinskem področju.

Kot pomanjkljivost se kaže dejstvo, da predlagana strategija ne opredeljuje konkretnih metod izvajanja in načinov za merjenje napredka na ravni EU in držav članic, zato je mogoče pričakovati, da bo odprta metoda metoda usklajevanja ostala glavno orodje. Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) spričo navedenega meni, da bo to orodje potrebno dopolniti s prenovljenim Evropskim paktom za mlade.¹⁹ Nadalje EESO opozarja, da bo prihodnji okvir sodelovanja moral temeljiti na izboljššanem strukturnem dialogu, čim bolj vključujočem in razvitem na vseh ravneh, z vključitvijo mladih, mladinskih delavcev, mladinskih organizacij, nacionalnih agencij, raziskovalcev in drugih zainteresiranih strani v okviru celotnega procesa oblikovanja politike ter vseh političnih področij. Predmetni dialog bi moral temeljiti na širokem pristopu od spodaj navzgor in vključevati različne oblike aktivnega državljanstva in udeležbo mladih, ki imajo manj možnosti. Oblikovanje politike v okviru predlagane strategije mora temeljiti na konkretnih podatkih, pri čemer pomembno vlogo igra podatkovna zbirka Evropskega centra znanja za mladinsko politiko²⁰, ki se uporablja za objavo vseh poročil ter zbiranje podatkov in analiz. V ospredje procesa je potrebno postaviti mlade, mladinsko delo pa je najučinkovitejši način, da se jim približa. Spričo navedenega ocena in izboljšanje kakovosti mladinskega dela predstavlja prednostno nalogo.

¹⁹ SOC/349; Strategija EU za mlade

Mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, 01.09.2009, Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja – Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade, COM(2009) 200 konč.

²⁰ <http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>

VKLJUČEVANJE MLADIH V LOKALNO IN REGIONALNO ŽIVLJENJE

SPLOŠNO

Lokalne in regionalne oblasti so mladim najbližje, zato je njihova vloga pri spodbujanju aktivne udeležbe oz. participacije še toliko pomembnejša. Za učinkovito aktivno participacijo mladih ter njihov vpliv na oblikovanje in sprejemanje lokalnih politik je ključna zagotovitev dveh glavnih predpogojev:

- pravni – institucionalni okvir (razvoj oz. prestrukturiranje političnih in/ali upravnih sistemov)
- kulturno okolje oz. družbeno vrednostni okvir, ki spodbuja vključevanje mladih, jih spoštuje ter upošteva njihove potrebe, interese in položaj.

Mladi se morajo zavedati družbenih in kulturnih sprememb, ki se dogajajo v skupnosti, skupnost pa jih mora spodbujati pri njihovi aktivni udeležbi. Za slednje je neizogibno potrebno, da se lokalne skupnosti zavedajo koristi, ki jih za njihove politike in demokracijo prinaša večja udeležba mladih pri oblikovanju, sprejemanju in izvajanju lokalnih politik.

Enega ključnih vidikov za učinkovito delovanje že vzpostavljenih struktur udeležbe (neformalnih in formalnih) predstavlja **financiranje** le teh. Za nemoteno in učinkovito delovanje morajo lokalne in regionalne oblasti zagotoviti prostore, finančna sredstva in materialno podporo. Lokalne in regionalne oblasti bi v ta namen lahko imenovali osebo oz. skupino oseb kot posrednika med njimi ter mladimi, zagovornika mladih nasproti oblastem v konfliktnih situacijah, pripravljalca poročil oz. spremljevalca izvajanja projektov, vključenosti v strukture udeležbe, itd. Strukturam mora biti sočasno omogočeno pridobivanje sredstev tudi iz drugih virov, kot npr. zasebne donacije.

EU OKVIR

Za oblikovanje in izvajanje postopkov učinkovitega in celovitega vključevanja oz. vplivanja mladih na lokalne /regionalne politike, z namenom dosega

demokratskega aktivnega državljanstva in udeležbe mladih, se kot ključna kažejo **načela za vključevanje mladih v lokalno in regionalno življenje**²¹:

1. vključevanje mladih v lokalno in regionalno življenje kot del celovite politike udeležbe državljanov v javnem življenju.²²
2. Vse področne politike morajo zajemati tudi razsežnost mladih. Spričo navedenega morajo lokalne in regionalne oblasti sprejete različne oblike udeležbe mladih, ki bodo oblikovane ob posvetovanju in sodelovanju z mladimi in njihovimi predstavniki.
3. enakopravnost: načela in oblike udeležbe mladih se nanašajo na vse mlade brez zapostavljanja. Za doseg navedenega cilja je nujno posebno pozornost nameniti spodbujanju vključevanja mladih iz odrinjenih delov družbe ter etničnih, narodnih, socialnih, spolnih, kulturnih, verskih in jezikovnih manjšin v lokalno in regionalno življenje.

Ob upoštevanju zgoraj navedenih izhodišč in načel je za celovito, dejavno ter enakopravno vključevanje mladih v lokalno in regionalno življenje, s ciljem vplivanja na lokalne in regionalne politike, primarno identificirati oz. določiti:

1. **področne lokalne politike**, za oblikovanje oz. uresničitev katerih je nujna oz. zaželenja aktivna participacija mladih
2. **institucionalizacija** udeležbe mladih pri lokalnih in regionalnih zadevah

Za uresničitev področnih lokalnih politik morajo lokalne oz. regionalne oblasti vpeljati ustrezne **strukture**, ki mladim omogočajo sodelovanje pri odločitvah in razpravah, ki se nanašajo nanje. Strukture je potrebno *prilagoditi ravni*, na kateri delujejo: vasi, mestu, urbani soseski v mestu ali celo regiji. Ustvariti je potrebno razmere za odkrit dialog med mladimi in lokalnimi oz. regionalnimi oblastmi. Strukture morajo biti *predstavniške in stalne* (npr. mladinski svet, mladinski parlament, forum mladih,...). Ukvarjati se morajo z vsemi zadevami, ki se tičejo mladih oz. za katere mladi kažejo zanimanje ter izražati sestavo skupnosti.

²¹ Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje

²² Priporočilo Odbora ministrov državam članicam o udeležbi državljanov v lokalnem javnem življenju, Priporočilo (2001)19.

Smiselne so tudi *začasne* strukture za razpravo o posameznih primerih oz. zadevah. Strukture so lahko sestavljene na podlagi volitev, imenovanj znotraj organizacij mladih in oz. ali na prostovoljni podlagi. Optimalno je občasno *kombiniranje različnih oblik*.

Strukture se - glede na potrebe udeležbe mladih na posameznih področjih lokalnih politik, po vsebini in namenu, med seboj lahko precej razlikujejo, saj so npr. lahko:

- forum za *svobodno izražanje* mladih o njihovih skrbah, potrebah, interesih;
- sredstvo, ki mladim omogočajo dajanje *predlogov* lokalnim in regionalnim oblastem;
- sredstvo, ki oblastem omogoča, da se z mladimi *posvetujejo* o določenih vprašanjih;
- forum, kjer se razvijajo, nadzorujejo in ocenjujejo projekti, v katere so vključeni mladi;
- forum, ki omogoča posvetovanje z mladinskimi organizacijami in zvezami;
- sredstvo, ki omogoča sodelovanje mladih z drugimi posvetovalnimi organi lokalnih in regionalnih oblasti.

Sočasno z opredelitvijo področij lokalnih politik, ki zadevajo mlade oz. za sooblikovanje katerih so mladi zainteresirani ter pritegnitvijo interesa mladih za aktivno udeležbo, je nujno potrebno opredeliti tudi ustrezne načine za doseg cilja navedene aktivne participacije. Pri tem se je smiselno opreti na priporočila Evropske komisije²³ ter že s strani akterjev na evropski in nacionalni ravni razvite instrumente udeležbe²⁴.

²³ Kot opomba 16

²⁴ Npr. revidirana Evropska listina o vključevanju mladih v lokalni in regionalno življenje, pripravljena s strani Sveta Evrope:

http://www.coe.int/t/dg4/youth/resources/Documents/Bibliographes/Political_participation_en.asp

Možni načini za doseg celovite aktivne participacije mladih na lokalni ravni:

- razvoj do uporabnikov prijaznih in privlačnih metod udeležbe;
- ustvarjanje priložnosti in struktur za udeležbo mladih;
- prenos in izmenjava primerov dobre prakse;
- ustvarjanje in podpiranje mladinskih svetov na lokalni in regionalni ravni;
- razvijanje priložnosti za prikrajšane in neformalne skupine mladih, da se lahko izrazijo;
- odprava ovir mobilnosti;
- usmerjanje stalnega strukturiranega dialoga z vključitvijo vseh ključnih akterjev (kot so mladi, mladinske organizacije, mladinski delavci, strokovni delavci, raziskovalci, strokovnjaki, socialni partnerji, politiki itd.).

INSTITUCIONALNI OKVIR V RS

LOKALNA SAMOUPRAVA

Ustava Republike Slovenije (v nadaljevanju ustava) je lokalno samoupravo²⁵ uvedla kot pravno sistemsko institucijo ter jo opredelila kot eno svojih temeljnih demokratičnih načel. Načelo lokalne samouprave, ki predstavlja decentralizacijo oblasti je umeščeno med uvodne splošne določbe ustave, ki opredeljujejo temeljne vrednote ter načela družbene ureditve v Republiki Sloveniji.

Skladno z določbami 138. člena ustave prebivalci Slovenije lokalno samoupravo uresničujejo v občinah in drugih lokalnih skupnostih. V pristojnost občine spadajo lokalne zadeve, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo samo prebivalce občine. Država lahko z po predhodnem soglasju občine ali širše samoupravne skupnosti zakonom prenese na občino ali širšo samoupravno skupnost opravljanje posameznih nalog iz državne pristojnosti, če za to zagotovi tudi potrebna sredstva, pri čemer državni organi v teh zadevah opravljajo tudi nadzor nad primernostjo in strokovnostjo dela organov lokalnih skupnosti (140. člen ustave). Ustava nadalje v poglavju lokalne samouprave (138.-144. člen) vsebuje tudi določbe o ustanovitvi in pristojnostih mestne občine, o financiranju občin ter nadzoru državnih organov. V 143. členu ustava predvideva tudi možnost ustanovitve pokrajine kot samoupravne lokalne skupnosti, ki opravlja lokalne zadeve širšega pomena in z zakonom določene zadeve regionalnega pomena.

V lokalni samoupravi se uresničuje **ustavna pravica do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev**²⁶, skladno s katero ima vsak državljan pravico, da skladno z zakonom neposredno ali po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev. Najbolj neposredno se ta pravica uresničuje na lokalni ravni, v lokalni samoupravi, in sicer z neposrednim referendumskim odločanjem, ljudsko iniciativo ter drugimi oblikami neposrednega odločanja. Med temeljne ustavne politične pravice sodita tudi volilna pravica (43.člen ustave) ter pravica

²⁵ Skladno z 9.členom ustave RS (RS,) je v Sloveniji zagotovljena lokalna samouprava.

²⁶ 44.člen ustave

do peticije (45.člen ustave), skladno s katero ima vsak državljan pravico do vlaganja peticij in do drugih pobud splošnega pomena. Za pravilno razumevanje in delovanje lokalne samouprave je potrebno upoštevati tudi splošno ustavno določbo (3.člen), da ima oblast v Sloveniji ljudstvo ter da jo državljanke in državljani izvršujejo neposredno in z volitvami, po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno. 64.člen ustave nadalje določa pravico avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji, da sta neposredno zastopani v predstavniških organih lokalne samouprave. Državni svet kot del zakonodajne veje oblasti je skladno z 96. členom ustave tudi nosilec lokalnih interesov, saj kar 22 članov – predstavnikov lokalnih interesov predstavlja večino od štirideset članov državnega sveta. Navedena večina je izredno pomembna, saj lokalnim skupnostim nalaga ključno vlogo in odgovornost v okviru delovanja zakonodajne veje oblasti na nacionalni ravni, še posebej ob upoštevanju pristojnosti državnega sveta²⁷: zakonodajna iniciativa, posvetovalna funkcija, suspenzivni veto, zahteva za razpis zakonodajnega referenduma, zahteva za parlamentarno preiskavo.

Določba 4.odstavka 153.člena ustave umešča predpise lokalnih skupnosti v celoto pravnega reda RS ter posredno določa položaj lokalne samouprave v sistemu javne uprave in jo vključuje v pravno državo. Ustavno sodišče je pristojno za odločanje o skladnosti predpisov lokalnih skupnosti z ustavo in zakoni ter os sporih glede pristojnosti med državo in lokalnimi skupnostmi ter med samimi lokalnimi skupnostmi.²⁸

Sestavni del pravnega reda Republike Slovenije predstavlja tudi Evropska listina lokalne samouprave, ki jo je RS ratificirala leta 1996, pri nas pa je začela veljati marca 1997.

Organizacijsko strukturo lokalne samouprave urejata **Zakon o lokalnih volitvah in Zakon o lokalni samoupravi** (v nadaljevanju: ZLS). Zakon o lokalnih volitvah ureja volilno pravico na lokalnih volitvah, enake možnosti obeh spolov na lokalnih volitvah ter volitve občinskega sveta in župana ter svetov krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti. Zakon o lokalni samoupravi v IV.

²⁷ 97.člen ustave

²⁸ 160.člen ustave

Poglavju ureja občinske organe, njihove pristojnosti ter načela njihovega delovanja.

Organizacijski vidiki oz. strukture lokalne samouprave so nerazdružljivo povezani s pravico državljana do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev ter z neposrednimi oblikami odločanja oz. aktivno participacijo prebivalcev oz. državljanov pri upravljanju lokalnih javnih zadev.

SODELOVANJE MLADIH V PROCESU ODLOČANJA NA LOKALNI RAVNI V RS

Za izvrševanje ustavne pravice do sodelovanja pri upravljanju lokalnih javnih zadev imajo občani (osebe, ki imajo na območju občine stalno prebivališče), skladno z 11. členom Zakona o lokalni samoupravi, pravico, da o zadevah lokalne samouprave odločajo:

- posredno: preko svetov²⁹, sestavljenih iz članov, ki jih volijo svobodno in tajno na podlagi neposredne, enake in splošne volilne pravice;
- neposredno: na svojih zborih, z referendumom³⁰ in preko ljudske iniciative;

Za udeležbo oz. aktivno participacijo občanov in ne nenazadnje mladih občanov je pomembna tudi določba 48. člena ZLS, ki petim odstotkom volilcev v občini podeljuje pravico, da zahtevajo izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov.

²⁹ 29. člen ZLS: Občinski svet je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine.

³⁰ o vprašanjih, ki so vsebina splošnih aktov občine, razen o proračunu in zaključnem računu občine ter o splošnih aktih, s katerimi se v skladu z zakonom

predpisujejo občinski davki in druge dajatve. Občinski svet mora razpisati referendum, če to zahteva najmanj pet odstotkov volivcev v občini in če tako

določa zakon ali statut občine.

Za ugotovitev volje občanov lahko občinski svet pred odločanjem o posameznih vprašanjih iz svoje pristojnosti razpiše tudi svetovalni referendum, odločitev katerega pa ne zavezuje občinskih organov.

DEJAVNIKI MLADINSKE POLITIKE NA LOKALNI RAVNI

Svet ministrov EU je državam članicam predlagal, da pospešijo udeležbo mladih v mehanizmi predstavnške demokracije³¹. Lokalna raven je bila prepoznana kot najprimernejša, ki naj omogoči lažji doseg te dejavne vključitve, države članice pa so bile pozvane, da naj lokalne in regionalne organe mobilizirajo v podporo udeležbi mladih v mehanizmi predstavnške demokracije.

Področje mladine in posledično sodelovanje mladih v procesih odločanja, je v Sloveniji zaenkrat zakonsko še bolj ali manj neurejeno.

Poleg Bele knjige Evropske komisije z naslovom »Nova spodbuda za evropsko mladino« v letu 2001, ki je pomenila okvir za sodelovanje na področju mladine, izhodišče za urejanje dejavnosti na področju mladih v Sloveniji predstavlja tudi Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, Evropska listina mladinskega informiranja, ERYICA, Rotterdamska deklaracija, 2004 - Priporočila na predloge Evropske komisije o novem mladinskem programu »Mladi v akciji« za obdobje 2007 – 2013 ter dva dokumenta iz leta 2005 - Evropski mladinski pakt ter Revidirana Lizbonska strategija.³²

Ključni slovenski dokument je v letu 2005 sprejeta Strategija Urada Republike Slovenije na področju mladinske politike do leta 2010, ki z opredelitvijo ključnih področij (vertikalne) mladinske politike in oblikovanjem ciljev, ukrepov in programov na teh področjih izboljšuje pogoje za mladinsko delo. Strategija definira mladinsko politiko kot sistem ukrepov v korist (hitre in učinkovite) integracije mlade populacije v družbo, pri čemer se oblikovanje in izvajanje mladinske politike deli na vertikalno (ukrepi, ki so prvenstveno lastni prostoru mladine in kateri so namenjeni spodbujanju vključevanja mladih v mladinsko delo, zagotavljanju pogojev za izvajanje mladinskega dela ter izdelavi in oblikovanju osnov za določanje ciljev in ukrepov na področju mladinske politike, vključno z različnimi oblikami vključevanja mladih v oblikovanje ukrepov mladinske politike) ter horizontalno raven (ukrepi, ki so sicer sestavni del drugih (področnih) politik, vendar želi družba (država) s posebnimi ukrepi za mladino še posebej zagotoviti spodbujevalne okoliščine za lažjo integracijo mladih v družbo.³³

³¹ Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, zbranih znotraj Sveta dne 24. maja 2005, o uresničevanju skupnega cilja, ki je "povečati udeležbo mladih v sistemu predstavnške demokracije".

³² Ocena stanja k predlogu Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010

³³ Ocena stanja k predlogu Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010

Področje strukture, akterjev mladinske politike in financiranja v Sloveniji zaenkrat ne ureja noben zakon³⁴. Parcialno področje strukture ureja le Zakon o mladinskih svetih (v nadaljevanju ZMS)³⁵, sui generis pravno osebo pa ureja tudi Zakon o skupnosti študentov³⁶ (v nadaljevanju ZSkus). Glede na to, da je Zakon o mladinskih svetih v posameznih delih potreben prenove, vzporedno z oblikovanjem krovnega zakona o mladini oz. o javnem interesu v mladinskem sektorju³⁷, ki bo vključeval vse segmente in akterje mladinskega polja, poteka tudi oblikovanje potrebnih sprememb in dopolnitev Zakona o mladinskih svetih³⁸.

ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA SLOVENIJE

Zakon o skupnosti študentov ureja položaj, delovanje Zakon in dejavnost Študentske organizacije Slovenije (ŠOS). V Študentsko organizacijo Slovenije se združujejo študentje zaradi urejanja vprašanj skupnega pomena in uresničevanja skupnih interesov, solidarnega zadovoljevanja skupnih potreb ter opravljanja zadev iz državne pristojnosti, ki so dane Študentski organizaciji Slovenije z javnim pooblastilom.

Za participacijo na lokalni ravni je pomembno, da organizacijsko obliko povezovanja v Študentsko organizacijo Slovenije predstavljajo med drugim tudi študentske organizacije lokalnih skupnosti, v katere se združujejo študentje s stalnim bivališčem v lokalni skupnosti, ki izkažejo interes, v skladu s temeljnim aktom Študentske organizacije Slovenije³⁹.

Dejavnosti ŠOS:

1. sprejema, organizira in izvaja programe interesnih dejavnosti študentov na področju kulture, izobraževanja, športa, tehnične kulture in drugih področij

³⁴ Primerjalno pravna analiza mladinske zakonodaje v Evropi, Pravno-informacijski center nevladnih organizacij, Ljubljana, nov.2005

³⁵ Uradni list RS, št.70/2000

³⁶ Uradni list RS, št. 38/94

³⁷ Predlog Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010

³⁸ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010

³⁹ 3.člen ZSkus

interesnega delovanja študentov, določenih z nacionalnim programom visokega šolstva in drugimi nacionalnimi programi, ki se financirajo s sredstvi iz državnega proračuna ter drugih virov, razen, če ni z zakonom določeno drugače;

2. sprejema, organizira in izvaja programe, ki vplivajo na socialno-ekonomski položaj študentov;
3. zagotavlja pogoje za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja študentov;
4. zagotavlja sodelovanje študentov pri upravljanju lokalnih zadev, ki jih občina, mestna občina ali širša samoupravna lokalna skupnost ureja samostojno na področjih, ki vplivajo na življenje in delo študentov;
5. zagotavlja vpliv študentov pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki urejajo delo in življenje študentov;
6. zagotavlja vpliv študentov pri upravljanju javnih zadev in pri delu državnih organov;
7. imenuje predstavnike študentov v organe in delovna telesa mednarodnih organizacij in skupnosti, katerih članica je Republika Slovenija, v katerih sodelujejo predstavniki študentov;
8. opravlja druge z zakonom ali temeljnim aktom določene naloge in dejavnosti.

Zakon določa tako informiranje kot posvetovanje, saj so občine in druge samoupravne lokalne skupnosti s svojimi akti, skladno s 6. členom ZSkus dolžne zagotoviti sodelovanje predstavnikov Študentske organizacije Slovenije, študentske organizacije visokošolskega zavoda oziroma študentske organizacije lokalne skupnosti pri obravnavi vseh zadev, ki se nanašajo na interese študentov v lokalni skupnosti v skladu z zakonom.⁴⁰

⁴⁰ 7. člen SKuS:

»Državni organi zagotavljajo sodelovanje predstavnikov Študentske organizacije Slovenije pri obravnavi vseh zadev, ki urejajo vprašanja ekonomske in socialne varnosti študentov ter drugih področij, ki vplivajo na njihovo delo in življenje.

Način sodelovanja študentov iz prejšnjega odstavka uredijo državni organi v svojih aktih.

MLADINSKI SVETI

Zakon o mladinskih svetih ureja položaj, delovanje, dejavnost ter financiranje Mladinskega sveta Slovenije in mladinskih svetov lokalnih skupnosti. Združevanje v mladinske svete lokalnih skupnosti temelji na načelih svobodnega združevanja, enakopravnosti in vzajemnega spoštovanja avtonomnosti vsake organizacije. V mladinske svete lokalnih skupnosti se združujejo društva, zveze društev in notranje organizacijske enote mladinskih organizacij v političnih strankah, registrirane po določbah zakona, ki ureja politične stranke, s sedežem v lokalni skupnosti, različnih družbenih, nazorskih in političnih usmeritev, ki opravljajo javno koristne dejavnosti za otroke in mladino, in ki imajo najmanj 70% članstva in 70% članov vodstva v starosti od 15 do 29 let. Imajo status pravne osebe zasebnega prava ter skladno s svojim temeljnim aktom izvajajo dejavnosti s področja socialne politike otrok in mladine, vzgoje in izobraževanja, pristočasnih dejavnosti, kulture, javnega obveščanja in mednarodnega sodelovanja, zagotavljajo pogoje za delovanje in razvoj interesnih oblik združevanja mladih, omogočajo sodelovanje mladih pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki vplivajo na življenje in delo mladih ter opravljajo druge naloge za uveljavljanje interesov mladih.

Za udeležbo oz. vpliv mladih v postopkih oblikovanja ter sprejemanja lokalnih politik je ključna določba 6. člena ZMS, ki organe lokalnih skupnosti obvezuje, da pred določanjem predlogov zakonov in drugih predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih, o tem obvestijo mladinske svete lokalnih skupnosti. Dejstvo pa je, da predmetna določba predstavlja zgolj vidik obveščanja in morebitno možnost pritegnitve mladih s posvetovalnega vidika, ne določa pa postopka posvetovanja oz. zaveze organov odločanja z vidika (ne)upoštevanja mnenja sveta.

Dejstvo je, da mladinski svet tako v Sloveniji kot v drugih evropskih državah predstavlja enega glavnih oz. tradicionalnih mehanizmov vključevanja mladih v

Pred določanjem predlogov zakonov in drugih odločitev s področij iz prvega odstavka tega člena, ki jih sprejemajo pristojni državni organi in organi z javnimi pooblastili, morajo o njih obvestiti Študentsko organizacijo Slovenije in obravnavati ter sprejeti stališča do prejetih mnenj in pobud. O sprejetih stališčih so dolžni obvestiti Študentsko organizacijo Slovenije.«

proces odločanja, kjer imajo vsaj s posvetovalnega vidika dokaj močno in aktivno vlogo, ki pa jo je potrebno še dodatno okrepiti ter dopolniti z načelom enakopravnosti – v procesu odločanja večjo udeležbo mladinskih organizacij in mladih, ki niso člani nobene organizacije.

Ob ustanovitvi Sveta Vlade RS za mladino (2009), ki opravlja vlogo posvetovalnega organa na vladni ravni, Mladinski svet Slovenije (MSS) predstavlja klasično krovno organizacijo⁴¹, v katero se lahko vključujejo mladinske organizacije, politične mladinske organizacije in ki poskuša na proces odločanja vplivati preko vseh mehanizmov vključevanja, ki so na voljo. Spričo navedenega MSS lahko štejemo bolj kot strukturo na strani mladinskih organizacij v smislu njihovega združevanja interesov in oblikovanja skupnih stališč, ne pa kot kot mehanizem sodelovanja mladih v postopkih odločanja. V Registru vpisanih lokalnih mladinskih svetov je bilo v letu 2009 vpisanih 46 lokalnih svetov. V letu 2009 je sredstva na javnem razpisu za sofinanciranje delovanja finančna sredstva pridobilo 15 lokalnih mladinskih svetov.⁴²

Obstoječi mladinski sveti lokalnih skupnosti delujejo v vlogi zagotavljanja institucionalizacije udeležbe mladih pri lokalnih zadevah. Da bi lahko uresničili področne politike, bi morale lokalne oblasti vpeljati ustrezne strukture, ki mladim omogočajo sodelovanje pri odločitvah in razpravah, ki se nanašajo nanje. Vzpostavile naj bi strukturirani dialog. Povzetek Revidirane Evropske listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje⁴³: »Glede na raven, na kateri delujejo, imajo te strukture različno obliko. Delujejo lahko na vasi, v mestu, urbani soseski v mestu in celo v regiji. Ustvariti morajo razmere za odkrit dialog med mladimi ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi. Mladim in njihovim predstavnikom morajo omogočiti, da so enakovredni akterji pri politikah, ki se nanašajo nanje. Te strukture morajo biti predstavniske in stalne. Ukvarjati se morajo z vsemi zadevami, za katere mladi izrazijo zanimanje. Lahko se ustanovi začasna struktura za razpravo o posebnih primerih. Dobro je, da se občasno kombinirajo različne oblike.«

⁴¹ V letu 2009 se je v MSS vključevalo 17 organizacij (Društvo Mladi evropski federalisti, Društvo mladinski ceh, Društvo SKAM, Društvo ŠKUC, Društvo ŠOLT, Klub mladih Zares aktivni, Mlada liberalna demokracija, Mlada Slovenija, Mladi forum SD, Mladinsko združenje Brez izgovora, Nova generacija SLS, Popotniško združenje Slovenije, Slovenska demokratska mladina, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, Zveza slovenske podeželske mladine, Zveza ŠKIS, Zveza tabornikov Slovenije)

⁴² Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010

⁴³ Revidirana Evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje je bila sprejeta na Stalni konferenci marca 1992 z resolucijo 237 (člen 22). Sprejel jo je Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope (10. seja 21. maja 2003, odgovor na priporočilo 128).

Praksa na strani organizirane mladine v Sloveniji kaže, da v manjših lokalnih skupnostih obstoječa ureditev predstavlja preveliko administrativno oviro. Delujoče lokalne mladinske svete imamo najpogosteje v občinah nad 12.000 prebivalci, v Sloveniji pa je kar 166 lokalnih skupnosti z manjšim številom prebivalcev.⁴⁴

LOKALNE MLADINSKE ORGANIZACIJE⁴⁵

so prostovoljne in neprofitne pravne osebe zasebnega prava, ustanovljene v skladu z Zakonom o društvih, Zakonom o ustanovah ali Zakonom o zavodih, v katerih mladi predstavljajo vsej 2/3 članov oziroma ustanoviteljev. Spričo navedenega se v slovenskem lokalnem prostoru pojavljajo v precej različnih oblikah: kot društva (klubi študentov, lokalne enote nacionalnih mladinskih organizacij, mladinska športna društva, mladinska kulturna društva, itd.), mladinske organizacije v političnih strankah, mladinske sekcije znotraj večjih društev in zvez, iniciativne skupine, javni in zasebni zavodi,...

Skladno z določbami 4.člena **predloga Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju** (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010, je mladinska organizacija je avtonomno demokratično prostovoljno združenje mladih, ki s svojim delovanjem omogoča mladim: ustvarjanje načrtnih in nenačrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje aktivnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo. Upravljanje mladinske organizacije temelji na aktivnem udejstvovanju vseh njenih članov (navedena beseda se uporablja za moški in ženski spol), pri čemer je potrebno zagotoviti enake možnosti sodelovanja pri upravljanju vsem članom organizacije. Je društvo, zveza društev ali avtonomna mladinska organizacija v večji članski organizaciji, ki ima najmanj 90 % članstva v starosti do 29 let in najmanj 70 % članov vodstva v starosti od 15 do 29 let.

⁴⁴ Ocena stanja in razlogi za izdajo zakona; Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010

⁴⁵ Možne oblike – predmet bodoče zakonske ureditve: nacionalne, regionalne, lokalne, politične mladinske organizacije.

MLADINSKI CENTRI

so organizacije, ustanovljene po Zakonu o društvih, Zakonu o ustanovah ali Zakonom o zavodih, ki morajo izpolnjevati še določene posebne pogoje (velikost prostorov, ki jih nudijo, strokovnost in število mladinskih delavcev glede na število mladih, ki jih pokrivajo, itd.). Mladinski centri so lahko osebe javnega (javni zavodi, katerih ustanoviteljice so občine) ali zasebnega prava (nevladne, prostovoljne in neprofitne organizacije). V njihov okvir ne sodijo organizacije, ustanovljene po Zakonu o političnih strankah, Zakonu o skupnosti študentov, Zakonu o mladinskih svetih, ki so ustanovljene in delujejo v skladu z določili Zakona o organiziranju in financiranju vzgoje in izobraževanja in Zakonom o pravnem položaju verskih skupnosti v SRS. Mladinski centri predstavljajo središčno točko, kjer mladi vseh starosti in nazorov ustvarjajo in razvijajo najrazličnejše aktivnosti, in ponujajo tudi možnost preventivnega delovanja, neformalnega učenja in usposabljanja mladih na lokalni ravni. Veliko mladinskih centrov se na nacionalni ravni povezuje v svojo mrežo MaMa⁴⁶.

Mladinski centri, klubi, društva, združenja in interesne skupine zastopajo interese mladih v lokalnem okolju.

Skladno z določbami 4.člena **predloga Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju** (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010, je mladinski center redno organizirano funkcionalno središče, ki prvenstveno deluje v lokalnem okolju ter skozi svoje delovanje izvaja dejavnosti, ki so lahko tako lokalnega kot nacionalnega pomena. V 13. členu navedenega predloga so navedene tudi temeljne naloge mladinskega centra.

LOKALNI ODBOR ZA MLADINO

je posvetovalni organ, sestavljen iz predstavnikov lokalne skupnosti in mladih, ki služi dogovarjanju, medsebojnemu informiranju in reševanju odprtih zadev na mladinskem področju. 47

Opravlja naslednje naloge:

- spremlja pogoje za izvajanje mladinskega dela in ukrepe mladinske politike v lokalni skupnosti;
- skrbi za reden pretok informacij med lokalno skupnostjo in mladinskim svetom lokalne skupnosti;

⁴⁶ Uradna spletna stran Mreže MaMa: <http://www.mreza-mama.si/>

⁴⁷ Strategija Urada RS za mladino na področju mladinske politike do leta 2010

- sodeluje pri pripravi lokalnega mladinskega programa;
- spremlja izvajanje lokalnega mladinskega programa;
- podaja mnenje in predloge na predlog proračuna lokalne skupnosti;
- razpravlja o vprašanjih in pobudah mladih;
- omogoča mladim, da sodelujejo v lokalni skupnosti s svojimi vprašanji in pobudami tudi na področjih, ki se tičejo drugih politik lokalne skupnosti;
- oblikuje mnenja in predloge pri načrtovanju vsebin, aktivnosti in proračunskih postavk, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih v lokalni skupnosti, in jih posreduje županu ter občinskemu svetu;
- usklajuje mnenja o učinkovitosti ukrepov, mehanizmov in instrumentov mladinske politike v lokalni skupnosti;
- spremlja delovanje mladinskih organizacij v lokalni skupnosti.

»NEORGANIZIRANI« MLADI

Mladi posamezniki, (iz različnih razlogov) ne vključeni v organizirane oblike združevanja mladih, ki želijo aktivno participirati oz. aktivno sodelovati v procesu oblikovanja oz. sprejemanja odločitev v samoupravni lokalni skupnosti, ki vplivajo na življenje in delo mladih, predstavljajo veliko priložnost za širitev aktivne participacije na lokalni ravni. Navedeno skupino oz. potencialni dejavnik mladinske lokalne politike je v grobem mogoče razdeliti na mlade, ki se v organizirane mladinske strukture ne želijo vključiti ter na mlade, ki se iz različnih razlogov (geografska oddaljenost, invalidnost, itd.) v organiziran okvir ne morejo vključiti.

Navedena neformalna skupina mladih oz. mladi posamezniki, ki imajo na območju občine stalno prebivališče, za izvrševanje ustavne pravice do sodelovanja pri upravljanju lokalnih javnih zadev, skladno z 11. členom Zakona o lokalni samoupravi, o zadevah lokalne samouprave lahko odločajo:⁴⁸

⁴⁸ Volitve v občinske svete, volitve županov in volitve v svete krajevnih, vaških in četrtinskih skupnosti ureja Zakon o lokalnih volitvah.

- kot člani občinskih svetov in člani svetov krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti, ki se volijo na podlagi splošne in enake volilne pravice na svobodnih in neposrednih volitvah s tajnim glasovanjem.⁴⁹
- na zborih občanov, na referendumu⁵⁰ in preko ljudske iniciative;

Za udeležbo oz. aktivno participacijo mladih občanov je pomembna tudi določba 48. člena ZLS, ki petim odstotkom volilcev v občini podeljuje pravico, da zahtevajo izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov.

Skladno z ustavno pravico do peticije (45.člen ustave) ima vsak državljan pravico do vlaganja peticij in drugih pobud splošnega pomena.

⁴⁹ 2.člen Zakona o lokalnih volitvah

⁵⁰ o vprašanjih, ki so vsebina splošnih aktov občine, razen o proračunu in zaključnem računu občine ter o splošnih aktih, s katerimi se v skladu z zakonom

predpisujejo občinski davki in druge dajatve. Občinski svet mora razpisati referendum, če to zahteva najmanj pet odstotkov volilcev v občini in če tako

določa zakon ali statut občine.

Za ugotovitev volje občanov lahko občinski svet pred odločanjem o posameznih vprašanjih iz svoje pristojnosti razpiše tudi svetovalni referendum, odločitev katerega pa ne zavezuje občinskih organov.

OCENA STANJA IN ANALIZA IZBRANIH TVEGANJ AKTIVNE PARTICIPACIJE MLADIH NA LOKALNI RAVNI V RS

ORGANIZIRANI MLADI

Vključevanje mladih mora v bodoče predstavljati izhodiščno točko za vse dejavnosti. Vsaka politika, ki je usmerjena k mladim, mora upoštevati osnovno načelo sodelovanja mladih. Aktivno sodelovanje mladih v družbi in njihova avtonomnost mora predstavljati tako cilj kot način, ki bo prispeval k razvoju mladih, njihovem občutku za pobude, njihovi socialni vključenosti ter socialni koheziji na splošno.⁵¹

Pomembno vlogo pri pospeševanju dejavnega državljanstva in sodelovanja je potrebno priznati mladinskim organizacijam, saj delujejo na podlagi neposrednega dela z mladimi in so posledično blizu mladim državljanom oz. na lokalni ravni občanom. Ob podpori posameznikov in skupin iz lastnega območja se lotevajo lokalnih vprašanj ter sočasno učijo mlade zastopati lastne interese. Spričo navedenega je mladinskim nevladnim organizacijam potrebno dati ustrezno spodbudo, priznanje ter sredstva, vključno s primerno finančno podporo, da bodo le te lahko aktivno sodelovale v postopkih odločanja na lokalni ravni.

Mladinsko delo in vključenost v mladinske organizacije predstavljata najbolj učinkovit način približanja mladim, zato celovita ureditev ter izboljšanje kakovosti mladinskega dela predstavlja prednostno nalogo. Močno orodje za vključevanje mladih predstavljajo tudi izobraževanje (formalno in neformalno), zaposlovanje, spodbujanje ustvarjalnosti in podjetništva, spodbujanje socialne vključenosti⁵², vključno z ukrepi za neposredno obravnavo mladih, ki so prikrajšani; kot pomembni področji za približanje mladim pa se kažeta tudi področje zdravja in športa. Posledično bo v sklopu ukrepov vzpostavitve oz.

⁵¹ SOC/208, mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu o evropskih politikah, ki zadevajo mlade - obravnavanje skrbi mladih v Evropi - izvajanje Evropskega pakta za mlade in spodbujanje dejavnega

Državljanstva; KOM(2005) 206 končno

⁵² Razglasitev leta 2010 za evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti je dobra priložnost za razmislek in ukrepanje tudi na tem področju.

izboljšanja aktivne participacije mladih na lokalni ravni potrebno posebno pozornost nameniti tudi navedenim področjem.

NEORGANIZIRANI MLADI

Posebno pozornost pri udeležbi mladih na lokalni ravni oblikovanja in sprejemanja politik je potrebno mladim, ki niso vključeni v organizirane oblike združevanja mladih – bodisi ker to ne želijo bodisi ker jim to preprečujejo različni razlogi, nenazadnje tudi pomanjkanje informiranja – tako o možnostih vključitve v formalne strukture kot o možnosti aktivne udeležbe.

Lokalne skupnosti bodo morale z razvojem mladim občanom prijaznih in privlačnih metod udeležbe (primarna identifikacija interesov, želja, problemov mladih) poskušati vključiti čim širši krog lokalne mladine. Pri tem ima samoupravna lokalna skupnost ključno vlogo tudi pri oblikovanju vrednostnega sistema – aktivna participacija kot vrednota. Posebej pomembno je razvijanje priložnosti za vključitev prikrajšanih skupin mladih, da se lahko izrazijo.

Predpogoj za učinkovito udeležbo predstavlja ustrezno informiranje oz. komunikacija - usmerjanje stalnega strukturiranega dialoga z vključitvijo vseh ključnih akterjev (kot so mladi, mladinske organizacije, mladinski delavci, strokovni delavci, raziskovalci, strokovnjaki, socialni partnerji, politiki itd.).

NAČINI PARTICIPACIJE

Učinkovita aktivna participacija čim širšega kroga – bodisi formalno organizirane bodisi neorganizirane mlade populacije vedno temelji na učinkovito delujočem sistemu informiranja.

Informiranje je za uresničevanje aktivne udeležbe pri oblikovanju in sprejemanju oblastnih odločitev pomembno z več vidikov:

- pritegnitev pozornosti in interesa mladih za aktivno participacijo
- posredovanje informacij v postopkih sprejemanja odločitev

Informiranje pa v celovitem pristopu ne poteka zgolj enosmerno, temveč mora biti **komunikacija** dvosmerna. Le ta oblastnim organom omogoča:

- identifikacijo interesov, želja ciljne populacije – v danem primeru mladih,
- ustrezno oblikovanje predlogov odločitev/politik,

- sodelovanje v postopku sprejemanja odločitev/politik
- povratno informacijo o izvajanju oz. učinkih sprejetih odločitev

Za doseganje želenih učinkov komunikacije je postopek informiranja oz. komuniciranja nujno prilagoditi značilnostim ciljne skupine, namenu ter družbenemu okolju posredovanja informacij.

Na področju vplivanja oz. udeležbe mladih v lokalnih politikah je v postopkih komunikacije in obveščanja potrebno upoštevanje dveh pglavitnih elementov:

- okolje samoupravne lokalne skupnosti – lokalna raven:

Prednost komunikacije ter sodelovanja mladih in oblasti na lokalni ravni predstavlja krajevna povezanost ter iz skupnega okolja izhajajoče skupne točke oz. problematike.

- ciljna skupina so mladi – stari do 29 let.

Primarno je potrebno ugotoviti, katere oblike informiranja in komuniciranja uporabljajo mladi ter razviti take oblike, ki so za mlade privlačne in dostopne.

Dejstvo je, da razvoj novih tehnologij mladim ponuja več možnih načinov izražanja svojega mnenja ter netradicionalnih (alternativnih) oblik sodelovanja v družbi (npr. spletni forumi, SMS sporočila, e-participacija, itd.).

E - PARTICIPACIJA

E-participacija predstavlja odprt prostor za participacijo in vključitev civilne družbe v postopke odločanja, in sicer z uporabo različnih spletnih orodij.

Primarno bo potrebno ugotoviti, katere oblike e-participacije so najustreznejše za vključitev mladih v odločanje o zadevah, ki jih zadevajo, na lokalni ravni, v slovenskem prostoru. Pri tem bo potrebno izhajati iz interesov in tehnoloških zmožnosti in znanj mladih občanov ter primernosti uporabe določenih orodij v namene vzpostavitve čim širše ter učinkovite udeležbe.

Kot pglavitne oblike e-participacije se med drugim najpogosteje pojavljajo⁵³:

⁵³ poročilo seminarja New ways of youth participation based on Information and Communication Technologies

- blogi za delitev mnenj/informacij
- mladinski radio in tv
- javnomnenjske raziskave
- e-dopisovanje
- forumi
- SNS skupnosti
- e-izobraževanje

Kljub vse bolj razširjeni uporabi internetnih orodij komunikacije na strani mladih, pa je pri oblikovanju različnih oblik komunikacije potrebno upoštevati, da »spletna« komunikacija lahko povzroča tudi negativne učinke, saj ne omogoča participacije tistim mladim, ki dostopa do računalnika oz. do svetovanega spleta nimajo, nadalje lahko zaradi neprilagojenosti spletnih strani participacije izključuje mlade s posebnimi potrebami, kot so slepi, itd.

Z vidika enakopravnosti pri dostopu do e-participacije ter zagotovitve učinkovite udeležbe morajo oblasti lokalne samouprave mladim občanom zagotoviti enak dostop do informacijskih virov – ne glede na njihovo socialno ozadje, geografsko lokacijo ali druge izključujoče elemente.

Spričo navedenega bo večjo politično in finančno pozornost oz. podporo potrebno nameniti večji dostopnosti do internetnih orodij ter postopkom e-participacije.

Mlade je za učinkovito e-participacijo potrebno ustrezno izobraziti in informirati – bodisi v okviru izobraževalnega sistema bodisi izven njega – s pomočjo tradicionalnih oblik obveščanja.

Iz navedenih razlogov je nujna tudi ohranitev tradicionalnih – ne s svetovnim spletom povezanih oblik participacije.

FINANCIRANJE

Aktualni ukrepi države za urejanje polja mladinskega dela se financirajo iz proračunske postavke pod nosilcem Urad RS za mladino - 9131 Programske aktivnosti, 7223 Programi za mlade in 6100 Podpora delovanju mladinskih

http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2009_Seminar_new_ways_participation_en.pdf

organizacij. V letu 2008 je bilo tako s pomočjo instrumenta javnih razpisov za te programe na voljo okvirno 1 milijon €. Analiza kaže veliko razpršenost sredstev iz tega instrumenta ter naraščajoč delež sredstev iz lokalnih proračunov.⁵⁴ Kot največji problem na strani udeležbe (sicer kakovostnih) državnih sredstev se kaže dejstvo vključitve v fazi zaključka del oz. nesposobnost kreditiranja – še posebej ob upoštevanju specifik mladostnikov na finančnem področju (odsotnost stalnih virov prihodkov, žepnina,...). Praksa instrumenta EU (programi Mladi v akciji) je na področju predplačil primer dobre prakse. V Sloveniji so ti programi prisotni že od leta 1998. V okviru le-tega normativna ureditev⁵⁵ predlaga predplačila, ki se gibljejo okoli 80 % vrednosti priznanih predvidenih stroškov projekta, kar pa se kaže kot sporno z vidika potrebnega posega v Zakon o izvrševanju proračuna.

Za učinkovito participacijo mladih na lokalni ravni je potrebno zagotoviti nov, trajen vir financiranja, namenjen samo področju mladine. Potencialni viri so: del prejemkov, izplačanih za občasna in začasna dela študentov, ki jih zaračunavajo organizacije za posredovanje začasnih in občasnih del študentov v skladu s predpisi na področju zaposlovanja, sredstva iz Loterije Slovenije ali del trošarin, saj Zakon o trošarinah⁵⁶ v 3. členu določa, da prihodki od trošarin pripadajo proračunu Republike Slovenije. Primarno bo potrebno izdelati analizo sredstev, ki so na voljo in podati oceno potrebnih sredstev, ki so ustrezna in realna.

Navedena sredstva bi se morala zbirati v posebnem javnem skladu in ne bi bila namenjena samo podpori nacionalnih mladinskih akterjev, ampak tudi lokalnih, zato bi se del sredstev stekal tudi v občinski proračun v posebno postavko ali sklad na lokalni ravni. Pri upravljanju s sredstvi bi morali sodelovati nevladni predstavniki, končni cilj pa bi predstavljalo prehod vseh sredstev, namenjenih za področje mladine, iz posameznih ministrstev oz. lokalnih skupnosti v sklad tudi na lokalni ravni.

V primeru nezmožnosti realizacije zgoraj navedenega novega vira financiranja bo za učinkovito izvajanje nalog lokalnih skupnosti v postopkih udeležbe mladih potrebno zagotoviti državno sofinanciranje lokalnih.

Ob upoštevanju dejstva, da so različni projekti, namenjeni izboljšanju življenjskih razmer ali zaposlovanja mladih premajhni, da bi lahko prejeli podporo evropskih skladov, se kot nujna kaže tudi povezava Evropske komisije in držav članic z

⁵⁴ Predlog Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010

⁵⁵ Kot zgoraj

⁵⁶ Ur.l. št. 84/98, 57/99, 33/01, 99/01, 126/03, 7/04, 42/04, 103/04.

mladinskimi organizacijami, da bi se tako olajšalo črpanje sredstev iz EU programov za potrebe mladih v Evropi.

Podpora države in lokalnih skupnosti aktivni udeležbi mladih na lokalni ravni pa mora poleg finančnega obsegati tudi druge vidike oz. ukrepe podpore, in sicer zagotovitev prostorov, informacijske podpore,...

Spričo navedenega ključnega in sočasno problematičnega elementa javnega financiranja aktivne participacije mladih v postopkih odločanja na lokalni ravni, **predlog Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju** precejšnje pozornost namenja financiranju mladinskega dela ter mladinske politike. Tako predlog zakona v 15. členu jasno določa, da javna sredstva zagotavljajo tako država kot samoupravne lokalne skupnosti ter določa osnovne kriterije za pridobitev finančne podpore države.

Določena je dolžnost samoupravnih lokalnih skupnosti, da s finančnimi instrumenti podpirajo delovanje in dejavnost izvajalcev v okviru mladinskega sektorja, ki pokrivajo področje samoupravnih lokalnih skupnosti, določen pa je tudi okvir za participacijo sofinanciranja državne ravni na lokalnih ravneh⁵⁷. V praksi gre predvsem za primer sofinanciranja dejavnosti mladinskih centrov in mreže mladinskih centrov, še posebej takrat, kadar gre za sofinanciranje javnih zavodov, ki opravljajo dejavnost mladinskih centrov in so ustanovljeni s strani samoupravnih lokalnih skupnosti. Glede na dejstvo, da mora po Zakonu o zavodih za zagotavljanje dejavnosti sredstva zagotoviti ustanovitelj in glede na dejstvo, da obstaja interes države, da se v teh strukturah razvijajo vsebine, ki so širšega pomena, je v izogib dvojnemu financiranju in v podporo razvoja smiselno razvijati instrumente na takšen način. S tem členom se državi daje podlago in normira prednostna področja ter kriterije. Glede tega, kako naj posamezen mladinski center zasleduje cilje na lokalni ravni, pa ostaja v pristojnosti samoupravnih lokalnih skupnosti, pri čemer pa se izpostavlja praksa, ki je v 15 letnem razvoju tako nastala v Sloveniji. Izhajajoč iz prakse, se mladinski center lahko razume kot redno organizirano funkcionalno središče, ki prvenstveno deluje v lokalnem okolju, skozi svojo dejavnost izvaja nacionalne prioritete in je kot takšen posebnega pomena za celovitost slovenskega mladinskega dela ter v javnem interesu.

⁵⁷ 5.odst. 15.člena predloga Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju:

»Država svoj delež sofinanciranja službe za mlade, ki jo vzpostavijo samoupravne lokalne skupnosti, ugotavlja na podlagi vključenosti prioritetenih področij mladinskega dela, kot so navedene v tretjem odstavku tretjega člena, podrobneje pa opredeljena v Nacionalnem programu za mladino ter ob smiselni rabi kriterijev iz tretjega odstavka tega člena.«

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Predlog zakona v okviru financiranja določa tudi postopek sklenitve pogodbe o sofinanciranju delovanja in dejavnosti mladinskega dela med pristojnim državnim organom ter izvajalcem na podlagi javnega razpisa oz. javnega poziva.

PREDLOGI SPREMENB ZAKONODAJE V PRIPRAVI

Pomembni za oceno stanja so predlogi predpisov, ki so trenutno v pripravi oz. postopku sprejemanja.

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O MLADINSKIH SVETIH

Z namenom uveljavitve sprememb, ki bodo z uvedbo dodatnega tipa organizacij omogočile širšo participacijo mladih pri odločanju, je bil s strani Ministrstva za šolstvo in šport oblikovan predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010 ter predložen v obravnavo Vladi RS. Predlog zakona opredeljuje avtonomna delovanja skupine mladih ter opušča spodnje meje starosti članstva, pri čemer pa se ohranja specifičnost, ki velja na področju mladinskega dela in v mladinskem polju. Pri tem je potrebno poudariti, da v Evropski uniji ni predpisov, ki bi nalagali državam članicam enotno urejanje področja mladinskih svetov. Sistem ureditev je prepuščen urejanju posameznih držav članic Evropske unije na nacionalnem nivoju.

Zakonodaja in programski dokumenti evropskih držav večinoma ne definirajo mladinske politike, skoraj vse države pa določajo posamezna načela in cilje mladinske politike. Področja, na katera se osredotočajo nacionalne mladinske politike so predvsem izobraževanje, zaposlovanje, sodelovanje v procesih odločanja, socialno in zdravstveno varstvo mladih ter preživljanje prostega časa.

Evropski mladinski forum⁵⁸ je izdal 11 indikatorjev oziroma priporočil o vsebini nacionalne mladinske politike. Opozarja, da ne gre za zaprt seznam, saj je treba pri oblikovanju nacionalne mladinske politike izhajati predvsem iz situacije in potreb mladih v vsaki posamezni državi. S spoštovanjem indikatorjev bo vključevanje mladinskih organizacij v procese odločanja zagotovljeno. Za implementacijo indikatorjev potrebno zagotoviti ustrezne ukrepe.

Seznam indikatorjev:

- neformalno izobraževanje,

⁵⁸ www.youthforum.org.

- politika mladinskega usposabljanja,
- mladinska zakonodaja, ki naj zagotovi vključitev mladih in mladinskih organizacij v proces odločanja ter zagotovi pravni okvir za učinkovito državno upravo,
- mladinski proračun za spodbujanje razvoja mladinskih organizacij in dejavnosti, ki jih izvaja mladinski nevladni sektor,
- politika informiranja mladih o različnih priložnostih, delu vlade na področju mladine, ipd.,
- večnivojska mladinska politika, ki določa ukrepe tako nacionalne vlade kot drugih teles na vseh nivojih uprave,
- mladinske raziskave,
- participacija,
- medsektorsko sodelovanje,
- inovacije,
- mladinska posvetovalna telesa, ne samo na nacionalni ravni, ampak tudi na regionalni oziroma lokalni.⁵⁹

Za širšo aktivno participacijo mladih na lokalni ravni ključne določbe predloga zakona:

- obveznost Mladinskega sveta Slovenije, da pri svojem delu sodeluje tudi z mladinskimi sveti lokalnih skupnosti in drugimi organizacijami, ki ne izpolnjujejo zakonsko določenih pogojev za pridobitev statusa nacionalne mladinske organizacije in delujejo za mlade, če tako določa statut Mladinskega sveta Slovenije.
- Opredelitev mladinskega sveta lokalne skupnosti kot združenja lokalnih mladinskih organizacij znotraj posamezne lokalne skupnosti, ki zastopa interese mladinskih organizacij v tej lokalni skupnosti.
- Razširitev prostora participacije z dopolnitvijo opredelitve pojma lokalnih mladinskih organizacij z avtonomnimi mladinskimi organizacijami, ki delujejo v mladinskem prostoru, s sočasno vgraditvijo varovala z dvigom

⁵⁹ Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010; Mladinska politika

zahtevanega deleža spodnjega praga članstva do 29 let s 70% na 90%.⁶⁰ Navedene rešitve so predlagane z namenom odprave ovir za članstvo pri tistih mladinskih organizacijah, kjer delo poteka po načelu mladi za mlajše, saj trenutno veljavno določilo, ki kot pogoj navaja spodnjo starostno mejo 15 let⁶¹, izključuje ravno take organizacije.

- Opredelitev statuta mladinskega sveta lokalne skupnosti kot akta za ureditev sodelovanja z drugimi sorodnimi organizacijami v samoupravni lokalni skupnosti, ki delujejo za mlade, pri čemer le te nimajo pravice glasovanja na najvišjem organu mladinskega sveta lokalne skupnosti.⁶²
- Opredelitev reprezentativnosti mladinskega sveta lokalne skupnosti v samoupravni lokalni skupnosti.⁶³
- sprememba izvajalske funkcije s področja socialne politike mladine, vzgoje in izobraževanja, prostočasnih dejavnosti, kulture, javnega obveščanja in mednarodnega sodelovanja v podporno funkcijo⁶⁴, kar je skladno z namenom mladinskega sveta lokalne skupnosti kot krovne organizacije, ki podpira včlanjene organizacije pri izvajanju dejavnosti.

⁶⁰ predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004): predlog 2.odst.2.člena Zakona o mladinskih svetih:

»Lokalne mladinske organizacije so: društva, zveze društev, avtonomne mladinske organizacije, ki delujejo v okviru društev, zvez društev, sindikatov ali političnih strank in notranje organizacijske enote nacionalnih mladinskih organizacij, vendar največ ena v posameznem mladinskem svetu lokalne skupnosti, s sedežem v lokalni skupnosti, ki opravljajo mladinsko delo in ki imajo najmanj 90% članstva v starosti do 29 let in 70% članov vodstva v starosti od 15 do 29 let. V posameznem mladinski svet lokalne skupnosti se lahko včlani le po ena mladinska organizacija iz posameznega društva, zveze društev, sindikatov, političnih strank ali nacionalnih mladinskih organizacij.«

⁶¹ 2.odstavek 2.člena Zakona o mladinskih svetih

⁶² predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004): predlog 3.odst.2.a člena Zakona o mladinskih svetih

⁶³ predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004): predlog 4.odst. 2.a člena Zakona o mladinskih svetih

»V posamezni samoupravni lokalni skupnosti je lahko organiziranih več mladinskih svetov lokalne skupnosti. Na predlog Mladinskega sveta Slovenije ali občinskega oziroma mestnega sveta samoupravne lokalne skupnosti lahko občinski oziroma mestni svet samoupravne lokalne skupnosti odloči o reprezentativnosti na področju samoupravne lokalne skupnosti.«

⁶⁴ 5.člen predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004)

- Določitev obveznosti pristojnih državnih organov ter organov lokalnih skupnosti, da pri pripravi, in ne več pred določanjem predlogov predpisov, ki vplivajo na življenje in delo mladih, o tem pravočasno obvestijo Mladinski svet oz. mladinske svete lokalnih skupnosti. Ni več kriterija »neposrednega« vplivanja, zato je nabor predpisov aktivne participacije mladih z vidika obveščeniosti razširjen – predlagatelji menijo, da si bo pristojni organ pri odločanju, ali predpis vpliva na življenje in delo mladih, pomagal z določbami (predloga) Zakona o javnem interesu na področju mladinskega dela, kjer so podrobneje navedena interesna področja mladinskega polja. Dodan je tudi element pravočasnosti obveznosti obveščanja.⁶⁵

Predlagana ureditev ob upoštevanju določb predloga Zakona o javnem interesu na področju mladinskega dela o pristojnosti za podajanje mnenja o zakonih in drugih predpisih, ki imajo vpliv na mladino, Sveta Vlade za mladino, ohranja že obstoječo ureditev, in sicer obveščanje mladinskih svetov o predlogih dokumentov, niso pa pristojni organi zavezani pridobiti njihovih mnenj.

- z vidika financiranja je pomembna določba o črtanju obveznosti predložitve programa kot edinega pogoja za pridobivanje proračunskih sredstev lokalnih skupnosti.⁶⁶
- Dodatna opredelitev predpisa urejanja področja financ mladinskih svetov – subsidiarna uporaba Zakona o društvih.⁶⁷

Za uskladitev temeljnih aktov mladinskega sveta in mladinskih svetov lokalnih skupnosti s predlaganimi spremembami in dopolnitvami Zakona o mladinskih svetih je predvideno obdobje treh let.

⁶⁵ 6. člen predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004) o spremembi 6. člena zakona o mladinskih svetih

⁶⁶ Predlagana sprememba 7.člena Zakona o mladinskih svetih.

⁶⁷ Predlagana sprememba Zakona o mladinskih svetih - v 8. členu se doda 6. alineja, ki se glasi:

»Za vprašanja glede opravljanja pridobitne dejavnosti, ki niso urejena v tem zakonu, se uporablja zakon, ki ureja društva.«

PREDLOG ZAKONA O JAVNEM INTERESU V MLADINSKEM SEKTORJU⁶⁸

Namen zakona predstavlja opredelitev javnega interesa v mladinskem sektorju, identifikacija nosilcev, razmerij, kriterijev, načina delovanja in načina usklajevanja interesov ter zagotovitev osnovne podlage za izvajanje tistih mehanizmov in ukrepov, ki bodo omogočili lažje vključevanje potenciala mladosti v širšo družbeno sfero.

Predlog predmetnega zakona:

- opredeljuje osnovne pojme v mladinskem sektorju v Republiki Sloveniji, opredeljuje področja, nosilce ter kriterije za pridobitev statusa delovanja v javnem interesu v mladinskem sektorju v Republiki Sloveniji,
- opredeljuje pristojnosti Urada RS za mladino,
- opredeljuje Nacionalni program za mlade,
- uzakonja (že vzpostavljeni) Svet Vlade RS za mladino,
- razmejuje pristojnosti med državo in samoupravnimi lokalnimi skupnostmi na področju mladinskega dela,
- podrobneje opredeljuje način, kriterije in postopke za financiranje izvajanja javnega interesa v mladinskem sektorju v Republiki Sloveniji.

Z vidika participacije je pomembno, da predlog zakona izrecno določa, da se javni interes na področju mladinskega sektorja poleg za zagotavljanjem pogojev za razvoj področij mladinskega dela uveljavlja tudi z vključevanjem mladinske dimenzije v tiste resorne strategije/politike, ki vplivajo na mlade.

Javni interes na področju mladinskega dela se skladno s predlogom (3.člen) prvenstveno nanaša na:

- zagotavljanje stimulativnega okolja za obstoj in delovanje mladinskih struktur,
- vzpostavljanje mehanizmov in instrumentov za vlaganje v mladinsko infrastrukturo,
- finančno podporo za izvajanje mladinskih programov in programov za mlade.

⁶⁸ (EVA 2010-3311-0002) – predlog za obravnavo z dne 29.01.2010

Določena so tudi prioriteta področja, ki zadevajo mladinski sektor, in se nanašajo na zagotavljanje enakih možnosti za vse mlade na področjih izobraževanja, zaposlovanja in socialne vključenosti, pri čemer je poseben poudarek med drugim podan tudi na zagotavljanju avtonomije mladine, vključevanju mladih z manj priložnostmi, spodbujanju prostovoljstva, solidarnosti in medgeneracijskega sodelovanja mladih, mobilnosti mladih ter spodbujanju sodelovanja mladih pri upravljanju družbe in različnih skupnosti v njej.

Nadalje je pomembno, da predlog zakona opredeljuje doslej zakonsko nedorečene pojme, in sicer kot »mladinski sektor« določa prostor, kjer potekajo procesi oblikovanja mladinske politike in vzpostavljanje pogojev za izvajanje mladinskega dela, opredeljuje pa tudi pojem mladinskega dela, mladinske politike, mladinske organizacije, mladinskega centra, strukturiranega dialoga, nacionalne mladinske organizacije, mladinske infrastrukture ter organizacije za mlade. Kot zgornjo starostno mejo kategorije »mladih« določa starost 29 let.

Predlog zakona kot nosilce javnega interesa v mladinskem sektorju določa državo in samoupravne lokalne skupnosti. Na državni ravni za uresničevanje javnega interesa v mladinskem sektorju skrbi Urad RS za mladino - s strokovnimi komisijami kot njegovimi posvetovalnimi telesi za posamezna področja v mladinskem sektorju.

Vlada RS s predmetnim predlogom uzakonja tudi **Svet Vlade RS za mladino** kot strokovno in posvetovalno telo, ki vladi nudi pomoč pri odločanju o zadevah s področja mladih ter skladno z 10. členom predloga opravlja zlasti naslednje naloge:

- spremlja, ugotavlja in ocenjuje položaj mladih v družbi,
- spremlja in ocenjuje upoštevanje predlogov mladih na družbene spremembe,
- predlaga ukrepe in spremlja upoštevanje interesov mladine v drugih politikah na državni ravni
- obravnava in daje mnenje k predlogom zakonov in drugih predpisov ter ukrepov vlade, ki se nanašajo na področje mladinskega dela, mladinskih politik in življenja mladih nasploh,
- razpravlja in daje mnenje pristojnim institucijam o aktualnih vprašanih mladih,
- daje pobude in predloge za urejanje posameznih vprašanj na področju mladine,
- daje predloge in priporočila glede financiranja dejavnosti mladih,
- obravnava trende programskih in finančnih načrtov mladinskih organizacij ter drugih, ki sodelujejo na področju mladine,

- daje vladi ter pristojnim ministrstvom predloge, pobude in priporočila za uresničevanje zaveze po krepitvi mladinske razsežnosti v posameznih sektorskih javnih politikah,
- spodbuja sodelovanje mladih v različnih posvetovalnih in soodločevalskih telesih na državni in lokalni ravni.

Za udeležbo mladih v lokalnih politikah je ključna **razmejitev pristojnosti na področju mladinske politike med državo in lokalnimi skupnostmi**, in sicer z izrecno določbo 12. člena predloga zakona, da je mladinska politika na lokalnih ravneh je v pristojnosti samoupravnih lokalnih skupnosti.

Samoupravna lokalna skupnost naj bi skladno z lastnimi interesi in potrebami ter zmožnostmi glede na objektivne okoliščine (kot so število prebivalcev, ekonomska moč, prostorske in kadrovske kapacitete) na področju mladinskega dela in mladinske politike na lokalni ravni:

- sprejemala lokalni program za mladino,
- vzpostavila organ za mladinska vprašanja pri svetu samoupravne lokalne skupnosti,
- vzpostavila ustrezen upravni organ, pristojen za mladino, znotraj izvršnega organa samoupravne lokalne skupnosti
- vzpostavila ustrezna informativna orodja, vezana na informiranje in svetovanje na lokalni ravni,
- finančno in statusno podpirala posamične mladinske projekte posameznikov ali mladinskih organizacij.

PRIPOROČILA ZA AKTIVNO PARTICIPACIJO MLADIH NA LOKALNI RAVNI V RS

UVOD

Možni ukrepi za povečanje participacije mladih v sistemu predstavniške demokracije so zlasti:

- Spodbujanje in razvoj rednega in strukturiranega dialoga med javnimi in/ali državnimi oblastmi ter mladimi in njihovimi predstavniškimi strukturami na vseh ravneh (nacionalnimi, regionalnimi in lokalnimi mladinskimi sveti, mladinskimi organizacijami, Evropskim mladinskim forumom ipd.);
- zagotavljanje vključevanja mladih, ki niso člani organizacij, v ta dialog ter upoštevanje tudi njihovih mnenj;
- spodbujanje in razvoj tega dialoga, tako da bodo lahko mladi bolj vključeni v javno življenje;
- jasnejša opredelitev in preučitev ovir na poti udejstvovanja mladih v sistem predstavniške demokracije ter spodbujanje ukrepov in mehanizmov ter pospeševati uporabo ukrepov in mehanizmov, usmerjenih v vključevanje mladih v vsej njihovi raznolikosti.

Lokalne oblasti so mladim najbližje – tako z vidika potreb in interesov mladih kot z vidika možnosti udeležbe, zato ustrezen pristop oz. spodbuda lokalnih oblasti ter ustrezne strukture aktivne participacije tako za življenje mladih kot za družbo lahko prinesejo vidne rezultate v smislu kakovostnih, trajnih odločitev oz. politik ter demokratične, vključujoče in uspešne družbe, ki iz lokalne ravni prehaja na nacionalno in ne nazadnje na evropsko raven.

Nekateri indikatorji ocene stanja v Sloveniji:

- V Sloveniji je na lokalnem nivoju prisotna precej visoka stopnja samoiniciativnosti, ustvarjalnosti ter motiviranosti, precejšnje število mladinskih aktivistov in prostovoljcev, široka paleta različnih pojavnih oblik mladinskih iniciativ, naraščujoče število mladinskih centrov in mladinskih klubov, kar predstavlja veliko potencialno bazo mladih v smeri aktivne participacije pri oblikovanju ter sprejemanju lokalnih politik.
- Nujno je povezovanje razdrobljenih, razpršenih različnih oblik mladinskih iniciativ.

- Potrebno okrepiti zavedanje, da članstvo v EU prednost, saj prinaša možnost sodelovanja, dostop do znanja, infrastruktur, finančnih sredstev.
- Potrebna je celovita zakonska ureditev mladinske politike in mladinskega dela – uskladitev evropske, nacionalne, lokalne ravni.
- Potrebna je pospešitev participacije mladih na lokalni ravni v zadevah, ki se nanašajo na mlade, in sicer z oblikovanjem ustreznih struktur, postopkov, obveznosti akterjev, financiranja.
- Nujna vzpostavitev ustreznih postopkov informiranja oz. zagotovitve kakovostnih in brezplačnih informacij, potrebnih za aktivno participacijo mladih.

Navedeni predlogi oz. usmeritve so že delno zajeti v predlogu Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010, ter predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010.

PRIPOROČILA

OBLIKE/STRUKTURE PARTICIPACIJE

Ob upoštevanju dejstva, da v Sloveniji zaenkrat še nimamo zakona, ki bi sistemsko uredil **pravico do posvetovanja** (tako na nacionalni kot lokalni ravni), je za (pospešeno) vključevanje mladih v procese oblikovanja in sprejemanja lokalnih politik nujno potrebna normativna ureditev postopka posvetovanja na področju mladine, ki bo moral vključevati dolžnost informiranja mladih s strani organov odločanja o sprejemanju odločitev, dolžnost objave predlogov odločitev (pravnih aktov), razumen časovni okvir, zagotovitev strokovne in tehnične pomoči mladim, načelo odprtosti postopka, način/dolžnost upoštevanja mnenja mladih, strukturo posvetovalnih organov,...

Kot smiselna in učinkovita rešitev se kaže ustanovitev (občinskih in kasneje tudi pokrajinskih) **mešanih posvetovalnih svetov**⁶⁹ v lokalnih skupnostih, v katerih bi poleg različnih medresorskih občinskih predstavnikov sodelovali tudi

⁶⁹ Mešane posvetovalne svete na nacionalni ravni poznajo skoraj v vseh evropskih državah. Običajno je članstvo med vladne in nevladne predstavnike razdeljeno na polovico, pri čemer nevladne predstavnike imenujejo mladinske organizacije ali pa jih le te nominirajo, imenuje pa jih minister.

predstavniki mladinskih organizacij ter drugih mladih. Pri tem se je potrebno zavedati, da zgolj posvetovalna funkcija sama po sebi ne zagotavlja realizacije mnenja tovrstnih svetov, temveč ob odsotnosti obveznosti upoštevanja mnenja zgolj zavezo organov odločanja – občinskih svetov z moralno vrednostnega oz. političnega vidika v smislu utrjevanja demokratičnosti sprejetih odločitev oz. učinkovitosti in trajnosti politik, sprejetih s širšim družbenim konsenzom.

Skladno z navedenim je smiselna razširitev svetovalne funkcije posvetovalnih svetov tudi na predlagalno funkcijo. Pri tem je za aktivno participacijo nujna zakonska opredelitev dolžnosti obveščanja in pridobitve mnenja mešanega posvetovalnega sveta, obveznost javne utemeljitve v primeru neupoštevanja mnenja sveta ter vezanost organov odločanja na mnenje sveta v zadevah, ki pomembno vplivajo na življenje in delo mladih.

Za uspešno in aktivno udeležbo je nujna tudi določitev pravic in obveznosti predstavnikov, zagotavljanje enakopravnega vključevanja vseh zainteresiranih mladinskih organizacij, način komuniciranja med mešanim posvetovalnim svetom in mladinskimi organizacijami oz. mladimi, določitev ustreznega načina financiranja oz. materialnih pogojev za delovanje tovrstnih svetov, zlasti z vidika pritegnitve predstavnikov družbeno zapostavljenih skupin.

Zakon o mladinskih svetih ter predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (6.člen) predvidevata zgolj dolžnost organov lokalnih skupnosti, da pred določanjem (oz. pri pripravi predlogov, kot to določa navedeni predlog zakona) predlogov zakonov in drugih predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje in delo mladih, o tem obvestijo mladinske svete lokalnih skupnosti.

Pomanjkljivosti:

- pristojni organi niso zavezani pridobiti mnenja mladih
- mnenje mladih za pristojne organe ni zavezujoče
- izključeni so »neorganizirani« mladi
- načini obveščanja, ki bodo omogočili seznanitev s predlogi predpisov čim širšemu krogu mladih, niso določeni oz. predvideni.

Najširše določbe glede participacije trenutno določa **Zakon o skupnosti študentov** (6.,7. člen), ki pristojne organe glede »študentskih vprašanj« v okviru oblikovanja politik zavezuje glede obveščanja, obravnave pobud ter sprejetja stališč do prejetih mnenj in pobud.

ENAKOPRAVNA PARTICIPACIJA

Za zagotovitev enakopravne participacije je primarno potrebna identifikacija skupin mladih, ki se ne vključujejo in vzrokov za to ter končno razvijanje priložnosti za prikrajšane in neformalne skupine mladih da se lahko izrazijo ter aktivno sodelujejo v postopkih oblikovanja lokalnih politik.

Identifikacija zapostavljenih skupin mladih bo morala potekati tako na nacionalni ravni kot na ravni lokalnih skupnosti – ob upoštevanju lokalnih posebnosti (geografske značilnosti, gospodarska razvitost, družbena struktura,...). Postopke, strukture in sredstva za odpravo ovir za enakopravno participacijo mladih na lokalni ravni bo potrebno oblikovati tako na nacionalni kot na lokalni ravni. Na lokalni ravni naj se določi odgovornost lokalnih oblasti za identifikacijo prikrajšanih skupin ter objektivnih ovir participacije, vključno z zavezo sodelovanja pri odpravljanju le teh.

Nadalje je za enakopravno participacijo mladih nujna vzpostavitev ustreznih postopkov imenovanj mladih ter ustrezna struktura članstva posvetovalnih svetov: mladinski predstavniki bi morali biti predstavniki tako mladinskih organizacij kot predstavniki mladih (potrebna zagotovitev določenega odstotka).⁷⁰

Veljavna zakonodaja ne predvideva oz. ne določa načinov oz. zaveze pristojnih organov k spodbujanju sodelovanja mladih pri upravljanju družbe in različnih skupnosti v njej ter pristojnosti v zvezi z vključevanjem mladih z manj priložnostmi. **Predlog zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju** v okviru splošnih določb (3.člen) kot prioriteto področje, ki zadeva mladinski sektor, izrecno določa zagotavljanje enakih možnosti za vse mlade – med drugim tudi na področju socialne vključenosti, s posebnim ozirom tudi na zagotavljanju avtonomije mladine, vključevanju mladih z manj priložnostmi, mobilnosti mladih, spodbujanju sodelovanja mladih pri upravljanju družbe, itd. Gre za načelno usmeritev, ki bo ob morebitni veljavnosti v taki obliki terjala konkretizacijo v lokalnih programih za mladino in letnih izvedbenih načrtih (8. člen predloga zakona) ter končno v konkretnih postopkih oblikovanja in sprejemanja lokalnih politik.

⁷⁰ Oboji bi lahko imenovali svoje predstavnike po postopku, smiselno podobnem kot je postopek izbire predstavnikov nevladnih organizacij, ki ga izvajata CNVOS; Poslovnik postopka izbire predstavnikov NVO, www.cnvos.si

FINANCIRANJE

Za učinkovito participacijo mladih na lokalni ravni je potrebno zagotoviti nov, trajen vir financiranja, namenjen samo področju mladine. Potencialni viri so: del prejemkov, izplačanih za občasna in začasna dela študentov, ki jih zaračunavajo organizacije za posredovanje začasnih in občasnih del študentov v skladu s predpisi na področju zaposlovanja, sredstva iz Loterije Slovenije ali del trošarin, saj Zakon o trošarinah⁷¹ v 3. členu določa, da prihodki od trošarin pripadajo proračunu Republike Slovenije. Primarno bo potrebno izdelati analizo sredstev, ki so na voljo in podati oceno potrebnih sredstev, ki so ustrezna in realna.

Navedena sredstva bi se morala zbirati v posebnem javnem skladu in ne bi bila namenjena samo podpori nacionalnih mladinskih akterjev, ampak tudi lokalnih, zato bi se del sredstev stekal tudi v občinski proračun v posebno postavko ali sklad na lokalni ravni. Pri upravljanju s sredstvi bi morali sodelovati nevladni predstavniki, končni cilj pa bi predstavljalo prehod vseh sredstev, namenjenih za področje mladine, iz posameznih ministrstev oz. lokalnih skupnosti v sklad tudi na lokalni ravni.

V primeru nezmožnosti realizacije zgoraj navedenega novega vira financiranja bo za učinkovito izvajanje nalog lokalnih skupnosti v postopkih udeležbe mladih potrebno zagotoviti državno sofinanciranje lokalnih.

Ob upoštevanju dejstva, da so različni projekti, namenjeni izboljšanju življenjskih razmer ali zaposlovanja mladih premajhni, da bi lahko prejeli podporo evropskih skladov, se kot nujna kaže tudi povezava Evropske komisije in držav članic z mladinskimi organizacijami, da bi se tako olajšalo črpanje sredstev iz EU programov za potrebe mladih v Evropi.

Podpora države in lokalnih skupnosti aktivni udeležbi mladih na lokalni ravni pa mora poleg finančnega obsegati tudi druge vidike oz. ukrepe podpore, in sicer zagotovitev prostorov, informacijske podpore,...

Strukturam mora biti sočasno omogočeno pridobivanje sredstev tudi iz drugih virov, kot npr. zasebne donacije.

Veljavna zakonodaja vsebuje določbe o financiranju Mladinskega sveta ter mladinskih svetov lokalnih skupnosti (Zakon o mladinskih svetih) in o financiranju Študentske organizacije Slovenije, vključno s študentskimi organizacijami lokalnih skupnosti (Zakon o skupnosti študentov).

⁷¹ Ur.l. št. 84/98, 57/99, 33/01, 99/01, 126/03, 7/04, 42/04, 103/04.

Predlog Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju, kot že predstavljeno, financiranju posveča precejšnjo pozornost.

INFORMIRANJE/KOMUNIKACIJA

- Primarno je potrebno ugotoviti, katera sredstva informiranja so za mlade najbolj sprejemljiva, privlačna ter najpogosteje uporabljena ter nato oceniti njihovo primernost in uporabnost v postopkih sodelovanja mladih pri oblikovanju lokalnih politik.
- Potrebno je kombinirati tako sodobno tehnologijo (spletna orodja) kot tradicionalne metode informiranja (objave v glasilih, radio, televizija,...).

Veljavna zakonodaja načinov obveščanja oz. informiranja ne opredeljuje.

PREDLAGANI UKREPI

NUJNI UKREPI

ZAKONODAJALEC

1. Sprejem krovnega zakona o mladini - Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (po možnosti v čim širšem sodelovanju z mladimi);
2. Oblikovanje in sprejem ustreznih sprememb Zakona o mladinskih svetih, ki bodo omogočile širšo participacijo mladih pri oblikovanju politik na lokalni ravni;

LOKALNA SKUPNOST

3. Sprejem dokumentov, ki opredeljujejo javni interes za področje mladinskega dela (lokalni programi za mladino – 8. člen predloga Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju).
4. Vzpostavitev organa za mladinska vprašanja pri svetu samoupravne lokalne skupnosti (predvideva 12. člen predloga Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju);
5. vzpostavitev upravnega organa, pristojnega za mladino, znotraj izvršnega organa samoupravne lokalne skupnosti (predvideva 12. člen predloga Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju);
6. Vzpostavitev atraktivnih in inovativnih informativnih orodij za vključevanje mladih na lokalni ravni - kombinacija IKT orodij (npr. prenos <http://www.predlagam.vladi.si> tudi na lokalni nivo) ter tradicionalnih načinov obveščanja in vključevanja;

NEVLADNE ORGANIZACIJE

7. izdelava metodologije za ocenjevanje kakovosti vključenosti mladih v oblikovanje lokalnih politik (zemljevid občin glede na vključenost)

ZELO PRIPOROČLJIVI UKREPI

OBLIKOVANJE UKREPOV ZA POVEČANJE PARTICIPACIJE MLADIH V LOKALNEM DRUŽBENEM ŽIVLJENJU

- a. Financiranje in drugi ukrepi za krepitev vključevanja mladih v sodelovalne strukture (npr. nevladne organizacije – NVO, društva, prostovoljno delo, lokalne mladinske svete itd.) ter za spodbujanje aktivnosti mladinskih NVO ob upoštevanju njihove neodvisnosti in avtonomije;
- b. spodbujanje razvoja aktivnosti, pobud in projektov, namenjenih neposrednemu vključevanju mladih na regionalni in lokalni ravni;
- c. promocija in večje priznavanje doseženega dela staršev, mladinskih delavcev in ostalih;
- d. jasnejša opredelitev ovir na poti udejstvovanja določenih skupin in mladih s posebnimi potrebami ter spodbujanje ukrepov in mehanizmov za premagovanje teh ovir.

OBLIKOVANJE IN SPREJEM UKREPOV ZA ZAGOTAVLJANJE VEČJE PODPORE RAZLIČNIM OBLIKAM UČENJA PARTICIPACIJE

- a. Razvoj in širitev usposabljanja za participacijo v okviru formalnega izobraževalnega sistema;
- b. spodbujanje razvoja aktivnosti na področjih neformalnega izobraževanja in učenja, ki spodbujajo aktivno participacijo mladih;
- c. nadaljnji razvoj interakcije med formalnim in neformalnim izobraževanjem ter učenjem;
- d. spodbujanje pridobivanja izkušenj participacije tam, kjer mladi živijo; še posebno v okviru družine, šole, mladinskih organizacij, fakultet, drugih institucij za izobraževanje in usposabljanje, pri delu ter športnih in prostočasnih aktivnostih;
- e. priznanje pomembne vloge ljudi, ki delajo z mladimi in spodbujajo njihovo učenje za participacijo ter razvoj usposabljanj na tem področju;
- f. spodbujanje in dvigovanje zavesti o koristih, ki jih aktivna participacija mladih prinaša vsem, ter bojevanje proti predsodkom do mladih, ki jim onemogočajo, da bi igrali aktivno vlogo;

TEMELJITEJŠA ANALIZA FENOMENA, KI VODI V DRUŽBENO IZKLJUČENOST DOLOČENIH SKUPIN TER SPODBUJANJE PRISTOPOV, USMERJENIH V PREVENTIVO.

PRIPOROČLJIVI UKREPI

1. Priprava in sprejem Zakona o pokrajinah

ZAKONODAJA, VIRI IN LITERATURA

- Bela knjiga Evropske komisije: Nova spodbuda za evropsko mladino, COM (2001) 681 final.
- Sporočilo Komisije o prenovljeni socialni agendi; COM (2008) 412
- Revidirana evropska listina o vključevanju mladih v lokalno in regionalno življenje, Kongres lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope , 2003
- http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/soc/soc349/sl/ces1474-2009_ac_sl.doc
- http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/soc/soc289/sl/ces76-2008_ac_sl.doc
- http://eescopinions.eesc.europa.eu/viewdoc.aspx?doc=//esppub1/esp_public/ces/soc/soc208/sl/ces1248-2005_ac_sl.doc
- Resolucija Sveta C 168/2 (2002)
- Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja; SOC/349
- Mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, 01.09.2009, Strategija EU za mlade – vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja – Prenovljena odprta metoda koordinacije za obravnavo izzivov in priložnosti za mlade, COM(2009) 200 konč.
- COUNCIL RESOLUTION (of 27 November 2009) on a renewed framework for European cooperation in the youth field (2010-2018); http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc1648_en.pdf
- Resolucija Sveta o skupnih ciljih na področju participacije in informiranja mladih, z dne 25. 11. 2003
- Priporočilo Odbora ministrov državam članicam o udeležbi državljanov v lokalnem javnem življenju, Priporočilo (2001)19.
- Zaključki Sveta (2002/C 119/04)
- SOC/208, mnenje EESO o sporočilu Komisije Svetu o evropskih politikah, ki zadevajo mlade - obravnavanje skrbi mladih v Evropi - izvajanje Evropskega pakta za

- [Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomskemu - socialnemu odboru in Odboru regij: Spodbujanje polne udeležbe mladih v izobraževanju, zaposlovanju in družbi \(2007\)](#)
- [Sporočilo Komisije Svetu o Novi EU strategiji za mlade](#)
- [Resolucija Sveta o prenovljenem okviru evropskega sodelovanja 2010-2018](#)
- [Spodbujanje polne udeležbe mladih v izobraževanju, zaposlovanju in družbi \(2007\)](#)
- [Resolucija Sveta o participaciji mladih z manj priložnostmi \(2008\)](#)
- [Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o participaciji mladih z manj priložnostmi \(2008\)](#)
- [Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o uresničevanju skupnih ciljev na področju participacije in informiranja mladih s ciljem spodbujanja njihovega dejavnega evropskega državljanstva \(2006\)](#)
- [Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o obravnavi zadev, ki se nanašajo na mlade - izvajanje Evropskega pakta za mlade in spodbujanje dejavnega državljanstva \(2005\)](#)
- [Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic na srečanju v okviru Sveta, z dne 24. maja 2005, o pregledu ukrepov v okviru evropskega sodelovanja na področju mladih](#)
- [Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se srečali v okviru Sveta, o obravnavi zadev, ki se nanašajo na mlade v Evropi — izvajanje Evropskega pakta za mlade in spodbujanje dejavnega državljanstva](#)
- [Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o priznavanju vrednosti neformalnega in priložnostnega učenja na področju evropske mladine](#)

- [Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o skupnih ciljih na področju participacije mladih in mladinskega informiranja](#)
- poročilo seminarja New ways of youth participation based on Information and Communication Technologies
http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/2009_Seminar_new_ways_participation_en.pdf
- <http://www.youthforum.org>
- <http://youth-partnership.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>
- http://www.coe.int/t/dg4/youth/resources/Documents/Bibliographes/Political_participation_en.asp
- Ustava RS (Uradni list RS, št. 33/1991 s sprem.in dop.)
- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št.72/1993 s sprem.in dop.)
- Zakon o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št.72/1993 s sprem.in dop.)
- Zakon o skupnosti študentov (Uradni list RS, št. 38/1994)
- Zakon o mladinskih svetih (Uradni list RS, št.70/2000)
- Zakon o trošarinah (Ur.l. št. 84/98, 57/99, 33/01, 99/01, 126/03, 7/04, 42/04, 103/04)
- predlog Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju (EVA 2010-3311-0002) z dne 29.01.2010
- Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o mladinskih svetih (EVA 2010-3311-0004), z dne 29.01.2010
- Poslovnik postopka izbire predstavnikov nevladnih organizacij, www.cnvos.si.
- Strategija Urada RS za mladino na področju mladinske politike do leta 2010
- Primerjalno pravna analiza mladinske zakonodaje v Evropi, Pravno-informacijski center nevladnih organizacij, Ljubljana, nov.2005
- <http://www.uradzamladino.gov.si/>
- <http://www.mss.si>
- <http://www.mreza-mama.si/>